tatis æſtum pudoris tẽperans umbra cõceptam præcis fi-
duciã uerecũde ſuppreſſit. Non frontoſe acceſſit, non pa-
lam locuta eſt: ut audacter corã oibꝰ diceret, Obſecro filij
deficit uinũ: cõtriſtatᷣ cõiuix, confunditᷣ ſponſus, oſtẽde
qd poſſis. Sed licet hæc aut multo plura pectꝰ æſtuãs, fer-
uens loqueretur affectus: priuatim tñ potentem pia filiũ
mater adijt: non potentiam tentans, ſed uolũtatem explo-
rans. Vinũ, inquit, non habent. Quid modeſtius? Quid fi
delius? Nõ defuit pietati fides: uoci grauitas: efficacia uo
to. Si ergo illa cum mater ſit, ſe matrem oblita, non audet
petere miraculũ uini: ego uile mãcipiũ cui permagnũ eſt
filij ſimul ac matris eſſe uernaculum, qua fronte præſumo
Luc. 18. pro uita petere quatriduani? Duo etiã in euãgelio cæci
uiſum, alter accepiſſe, alter recepiſſe leguntur: alter quem
amiſerat, alter quem nunquam habuerat: unus ſcilicet ex-
Ioan. 9. cæcatus, alter cæcus natus. Sed qui excæcatus, miſerabi-
libus miriſqꝫ clamoribus mirã miſericordiam meruit: qui
uero cæcus natus, tanto miſericordius quãto mirabilius
ſi nullis ſuis præcibus præuentum ſui illuminatoris bene-
Luc. 18. cium nihilominus ſenſit. Illi deniqꝫ dictum eſt, fides tua te
ſaluum fecit: huic aũt non. Duos quoqꝫ recẽter mortuos,
tertiũ iam quatriduanum, lego reſuſcitatos: ſolã tñ archi
ſynagogi filiam in domo adhuc poſitam precibus patris:
duos autẽ ex inſperata magnitudine pietatis. Simili etiã
forma ſi contigerit (quod deus auertat) aliquem de fratri
bus noſtris nõ in corpore, ſed in anima mori: quãdiu ad-
huc inter nos erit, pulſabo & ego meis qualiſcũqꝫ pctõr:
pulſabo & fratrũ precibus ſaluatorẽ. Si reuixerit: lucrati
erimus fratrẽ. Sin uerò nõ mereamur exaudiri: ubi iã uel
tolerare uiuos, uel tolerari à uiuis nõ poterit, ſed incipiet
efferri: ſemper quidẽ fideliter gemo: ſed iam non ita fidu-
cialiter oro. Nõ apte audeo dicere. Veni dñe ſuſcita mor-
tuũ noſtrũ: corde tñ ſuſpenſo tremulus intus clamare nõ
ceſſo. Si fortè, ſi fortè, ſi fortè deſideriũ pauperũ exaudiet
dominus, præparationẽ cordis eorum audiet auris eius
Pſal. 9. Et illud. Nunquid mortuis facies mirabilia: aut medici
Pſal. 87. ſuſcitabunt, & confitebuntᷣ tibi? Et de quatriduano. Nũ
Ibidem. quid narrabit aliqs in ſepulchro miſericordiã tuã: & ueri-
tatẽ tuam in perditione? ¶ Poteſt interim ſaluatorꝰ ſi uult
inſperate & improuiſe occurrere nobis, lachrymiſqꝫ por-
tantiũ motus, nõ precibꝰ, mortuo uitã reddere: aut certè
iam ſepultũ reuocare à mortuis. Mortuũ autẽ dixerim il-
lum, q ſua pctã defendens, in octauũ iam corruit gradũ. A
mortuo enĩ tanquam q nõ eſt, perit cõfeſſio. Poſt decimũ
uerò, qui tertiꝰ eſt ab octauo: iam effertᷣ in libertatẽ peccã
di: qñ expellitur a conſortio monaſterij. At poſtquã quar
tũ tranſierit: iam recte quatriduanꝰ diciᷣ, dum in quintũ
decidẽs per cõſuetudinẽ ſepeliᷣ. Abſit aũt à nobis ut etiã
2. Co. 13. pro talibꝰ etſi palã nõ præſumimus, uel in cordibꝰ noſtris
orare ceſſemꝰ: cũ Paulꝰ eos quoqꝫ lugeret quos ſine pñia
mortuos ſciret. Etſi enĩ à cõibꝰ oratiõibꝰ ipſi ſe excludũt:
ſed ab effectibꝰ oĩno nõ pñt. Viderint tñ in quanto picu-
lo ſint: pro qbus eccleſia palã orare nõ audeat: quæ fiden-
ter etiã pro Iudæis, p hæreticis, pro gentilibꝰ orat. Cum
enĩ in paraſceue noĩatim oretᷣ pro qbuſlibet malis: nulla
tñ mẽtio fit de excõicatis. ¶ Dicis fortè frater Godefrede
me aliud quàm tu quæſiſti, quàm ipſe pmiſi, tãdẽ exhibuiſ
ſe: cũ p gradibꝰ humilitatis, ſupbiæ gradꝰ uidear deſcri-
pſiſſe. Ad qđ ego. Non potuiᷣ docere niſi qđ didici: nõ pu
taui cõgruũ me deſcribere aſcẽſiones: qui plus deſcẽdere
quàm aſcẽdere noui. Proponat tibi beatꝰ Bñdictꝰ gradꝰ
humilitatis, quos ipſe priꝰ in corde ſuo diſpoſuit: ego, qd
proponã nõ habeo: niſi ordinẽ meæ deſcenſionis. In quo
tñ ſi diligẽter inſpiciᷣ, uia forſitã aſcẽſiõis reperiᷣ. Si ci ti
bi Romã tendẽdi hõ inde uenieẽs obuiaret: q̃ſitus uiã, qd
meliꝰ quàm illã qua uenit oſtẽderet? Dum caſtella, uillas,
urbes, fluuios, ac montes p quos trãſierit noiat: ſuum de-
nuncians iter, tuũ tibi prænũciat: ita ut eadẽ loca recogno
ſcas eũdo, q̃ ille ptrãſijt ueniẽdo. In hac ſimiliter nr̃a deſcẽ
ſione gradꝰ aſcẽſorios fortaſſe repies: quos aſcẽdẽdo, me
lius tu in tuo corde quàm in noſtro codice leges. Amen.

Diui Bernardi abbatis epiſtola ad Vuillermum
abbatem ſancti Theodorici.

QVòd me huiuſmodi operi operam dare iubes
per quod tollendum ſit ſcãdalum de regno dei
libenter accipio: ſed quemodo id uelis fieri,
necdum ſatis elucet mihi. Nam illam tuam dul-
ciſſimam epiſtolam legens ac relegens (ſæpius repetita
placebat) intellexi quidem te uelle ut illis qui de nobis
tanquam detractoribus Cluniacenſis ordinis cõquerun-
tur, ſatisfaciam: quatenus ſciatur nõ eſſe uerum quod ma-
le hucuſqꝫ de nobis putarunt, uel putari uoluerunt. At ſi
poſt hanc ſatiſfactionem rurſus uictus eorum ac ueſtitus
ſuperfluitatem, & cætera quæ iniungis, & quemadmodũ
iniungis carpere uoluero: & mihi uidebor contrarius, &
quomodo ſine ſcandalo facere queam, non uideo: niſi for
tè & ordinem quidem laudabilem: & ordinis reprehenſo
res reprehenſibiles doceam, & nihilominus tamen ipſius
ſuperflua reprehendam. Si hoc modo uis, aut fortè aliter
magis expedire uides, mãda apertius: & ut ualeam quod
uis eo modo quo uis, ora inſtantius. Scito tamen nõ mo-
dico me huiuſmodi ſcriptitationibus feriri detrimento:
quia multum hinc deuotionis ſubtrahitur, dum ſtudium
oratiõis intermittitur: præſertim cum nec uſus ſuppetat
dictandi, nec ocium.

DIVI BERNARDI ABBA-
tis ad Vuillermum abbatem Apologia.

VENERABILI PATRI
Vuillermo frater Bernardus fratrum
qui in clarauallc ſunt inutilis ſeruus:
ſalutẽ in domino. ¶ Vſqꝫ modo ſi qua
me ſcriptitare iuſſiſtis, aut inuitus, aut
nullatenus acquieui, non quia negli-
gerem quod iubebar: ſed ne præſume-
rem quod neſciebam. Nunc uerò no-
ua urgente cauſa, priſtina fugatur uerecundia, & uel peri-
tè uel imperite dolori meo ſatisfacere cogor, fiduciam
dante ipſa neceſſitate. ¶ Quomodo nanqꝫ ſilenter audire
poſſum ueſtram huiuſcemodi de nobis querimoniã, qua
ſcilicet miſerrimi hominum, in pãnis & ſemicinctijs, de
cauernis (ut ait ille) dicimur iudicare mundum: quodqꝫ
inter cætera intolerabilius eſt: etiam glorioſiſſimo ordini
ueſtro derogare, ſanctis qui in eo laudabiliter uiuunt, im-
pudẽter detrahere, & de umbra noſtræ ignobilitatis, mũ-
di luminaribus inſultare? Itané ſub ueſtimentis ouiũ non
quidem lupi rapaces, ſed pulices mordaces imo tineæ de-
molientes bonorum uitam: quia palam non audemus, in
occulto corrodimus: nec ſaltem clamorem inuectionis
ſed ſuſurrium detractionis emittimus? Si hoc ita eſt, ut Pſal. 43.
quid ſine cauſa mortificamur tota die, æſtimati ſumus ſi-
cut oues occiſionis? Si ita inquam phariſaica iactantia
cæteros homines, & (quod ſuperbius eſt) nobis meliores
deſpicimus, quid nobis prodeſt tanta in noſtro uictu par-
citas & aſperitas, in ueſtitu notabilis illa uilitas ac diuer-
ſitas, in opere manuum quotidiana deſudatio, in ieiunijs
& uigilijs iugis exercitatio: totius deniqꝫ uitæ noſtræ ſin
gularis quædam atque auſterior conuerſatio niſi fortè
omnia opera noſtra facimus ut uideamur ab hominibus?
Sed dicit Chriſtus. Amen dico uobis: receperũt mercedẽ Matt. 6.
ſuam. Nónne ſi in hac uita tantum in chriſto ſperantes 1. Cor. 15.
ſumus, mirabiliores ſumus omnibus hominibus? An
uero num in hac uita tantum in chriſto ſperamus, ſi de
Chriſti ſeruitio temporalem tantum gloriam quærimꝰ.
Miſer ego homuncio: qui tãto labore & induſtria ſtudeo
non eſſe, uel potius non uideri ſicut cæteri hominum mi-
nus tamen accepturus, imo grauius cruciandus quàm
quilibet hominũ. Siccine ergo non inueniebatur nobis
uia (ut ita dicam, ut cunqꝫ tolerabilior ad infernum? Si
ita neceſſe erat ut illò deſcẽderemus, cur ſaltem illam qua
multi incedunt, uiam ſcilicet latã, quæ ducit ad mortem,
non

non elegimus, quatenus uel de gaudio & non de luctu ad
luctum tranſiremus? O quàm felicius eſt illis quorum nõ
Pſal. 72. eſt reſpectus morti eorũ, & firmamentũ in plaga eorũ qui
in labore hominũ nõ ſunt, & cũ hoibus nõ flagellãtᷣ: qui
etſi peccatores ac pro gaudijs temporalibꝰ perpetuis cru
Ibidem. ciatibus addicti: ſaltem abũdantes in ſeculo obtinuerunt
diuitias. ¶ Væ portantibus crucem nõ ſicut ſaluator ſuã,
Mat. 7. ſed ſicut ille Cyrenæus alienã. Væ citharœdis citharizan
Apo. 14 tibus non ut illi de apocalypſi, in citharis ſuis: ſed uerè ut
hypocritæ in alienis. Væ ſemel, & uæ iterum pauperibus
ſuperbis. Væ inquã ſemel & uæ iterum portantibus cru-
cem Chriſti, & non ſequẽtibus Chriſtũ, qui nimirũ cuius
paſſionibus participantur, humilitatẽ ſectari negligunt.
Duplici quippe contritione cõteruntur qui hmõi ſunt:
qñ & hic pro tpali gloria tẽporaliter ſe affligunt, & in fu-
turo pro interna ſupbia ad æterna ſupplicia pertrahunᷣ.
Laborãt cũ Xp̃o: ſed cũ Chriſto nõ regnant. Sequuntur
Xp̃m in pauptate ſua: ſed in gloria nõ ſequũtur. De tor-
rẽte in uia bibunt: ſed non exaltabũt caput in patria. Lu-
gent nũc: ſed tunc nõ cõſolabuntur. Et merito. Quid enĩ
facit ſupbia ſub pannis humilitatis Ieſu? Nunquid non
habet quo ſe palliet humana malitia, niſi unde inuoluta
eſt infantia ſaluatoris? Et quomodo intra præſepium do-
mini ſimulatrix arrogantia ſe coarctat, ac pro uagitibus
Pſal. 27. innocentiæ, malum inibi detractionis immurmurat? An
non illi ſuperbiſſimi de pſalmo: quorum prodijt ex adipe
iniquitas eorum: multo tutius operti ſunt iniqtate & im-
pietate ſua: quàm nos latemus ſub ſanctitate aliena? Quis
enim magis impius, an profitens impietatem, an mẽtiens
ſanctitatem? Nónne is qui etiam mendaciũ addens, gemi
nat impietatem? Et quid dicam? Vereor ne forte & ego
ſuſpectus habear, nõ quidem uobis pater, non uobis, cui
utiqꝫ notum me noui: quantum in hac caligine homo ho-
mini innoteſcere poteſt: & ſpecialiter de hac re ſcio uos
non ignorare quid ſentiam: ſed propter illos qui me nec
ita ut uos cognouerunt, nec ſicut uobis hinc loqui ſoleo
loquentem audierunt. Scribo uobis (quod & frequenter
audiſtis) ut quoniam ego per ſingulos ire, & ſingulis ſa-
tiſfacere non queo, ex me habeatis unde quod de me cer-
tiſſime ſcitis, eis pro me ueriſſime perſuadeatis. Neqꝫ enĩ
timeo omnium oculis ſcribere quicquid de hac re uobis
in aure locutus ſum. Quis unquam me aduerſus ordinem
illum uel coram audiuit diſputantem?, uel clàm ſuſurran-
tem? Quem unquã de ordine illo niſi cũ gaudio uidi, niſi
cũ honore ſuſcepi, niſi cũ reuerẽtia allocutꝰ, niſi cũ humi-
litate adhortatus ſum? Dixi: & dico. Modus quidẽ uitæ
eſt ſanctus, honeſtus, caſtitate decorus, diſcretione præci-
puus, à patribus inſtitutus, à ſpiritu ſancto præordinatus,
animabus ſaluandis nõ mediocriter idoneus. Egóne uel
damno uel deſpicio quẽ ſic prædico? Memini me aliquan
do in aliquibus eiuſdem ordinis monaſterijs hoſpitio ſu-
ſceptum fuiſſe. Reddat dominus ſeruis ſuis humanitatem
quã infirmãti mihi ultra etiam quam neceſſe fuit exhibue
rũt, & honorẽ quo me plus quoqꝫ quam dignꝰ fui, digna
ti ſunt. Ipſorum me cõmẽdaui orationibus, interfui colla
tionibus: ſæpe & de ſcripturis & ſalute animarum habui
ſermonem cum multis, & publicum in capitulis, & priua-
tum in cameris. Quem unquam uel clàm uel palàm aut ab
illo ordine diſſuadere, aut ad noſtrũ ut ueniret pſuadere
tentaui? An non potius multos cupiẽtes uenire repreſſi,
ueniẽtes & pulſantes repuli? An non fratrem Nicolaum,
ad ſanctum Nicolaum, & uobis duos de ueſtris uobis te-
ſte remiſi? Sed & duobꝰ quibuſdam eiuſdem ordinis ab-
batibus, quorum ne nomina prodam, ipſe eos optime no-
ſtis, & nihilominus quàm amica mihi familiaritate iũgan-
tur ſcitis: nunquid non tamen ad aliũ ordinem (quod &
uos non latuit) migrare deſiderantibꝰ, iam iamqꝫ delibe-
rãtibꝰ, noſtrũ eis diſſuaſoriũ conſiliũ obuiauit, ac ne ſuas
deſererẽt cathedras effecit? Cur igitur ordinẽ dãnare pu-
tor uel dicor, cui amicos meos deſeruire ſuadeo, cui ſuos
ad nos uenientes monachos reddo, de quo & mihi ora-
tiones tam ſolicite requiro, tam deuote ſuſcipio? An for-
te quia iuxta aliũ ordinẽ conuerſari uideor, propterea ſu-
ſpectus hinc habeor? Sed eadem ratiõe & uos noſtro de-
rogatis quicũqꝫ aliter uiuitis. Ergo & cõtinẽtes & coniu
ges inuicem ſe damnare putentur, q ſuis quiſqꝫ legibus in
eccleſia conuerſentur. Monachi quoqꝫ ac regulares cleri
ci ſibi inuicem derogare dicantur, quia proprijs ab inui-
cem obſeruantijs ſeparantur. Sed & Noe, & Danielem, &
Iob in uno ſe regno pati non poſſe ſuſpicemur, ad quod
utiqꝫ nõ eos uno tramite iuſtitiæ cognouimꝰ perueniſſe.
Mariam deniqꝫ & Marthã neceſſe ſit aut utranqꝫ aut alte
ram ſaluatori diſplicere, cui nimirum tam diſſimili ſtudio
deuotionis cõtẽdũt ambæ placere. Et hac ratione in tota
eccleſia (quæ utiqꝫ tam pluribus tamqꝫ uariatur diſſimili-
bus ordinibus, utpote regina quæ in pſalmo legiᷣ circũ- Pſal. 44
amicta uarietatibus) nulla pax, nulla prorſus concordia
eſſe putabitur. Quæ etenĩ ſecura quies, quis tutꝰ in ea ſta
tus inuenietur, ſi unus quilibet homo unũ quemlibet or
dinẽ eligens alios aliter uiuentes aut ipſe aſpernetur, aut
ſe ab ipſis ſperni ſuſpicetur: præſertim cũ tenere impoſſi-
bile ſit uel unum hominẽ omnes ordines, uel unum ordi-
nem omnes homines? Non ſum tam hebes, ut non agno-
ſcam tunicam Ioſeph, nõ illiꝰ qui liberauit Aegyptũ, ſed
qui ſaluauit mũdũ: & hoc nõ à fame corporis, ſed à morte
ſimul animæ & corporis. Notiſſima quippe eſt quia poly
mita, id eſt pulcherrima uarietate diſtincta, ſed & ſangui-
ne apparet intincta, nõ quidẽ hœdi qui peccatum ſignifi-
cat, ſed agni qui deſignat innocentiam: hoc eſt ſuo ipſius,
non alieno. Ipſe eſt profecto agnus mãſuetiſſimus, qui co
ram nõ quidem tondente, ſed occidente ſe obmutuit: qui
peccatum non fecit, ſed abſtulit peccata mundi. Miſerunt
autẽ qui dicerẽt ad Iacob. Hanc inuenimus, uide utrũ tu Gen̄. 37.
nica filij tui ſit, an non. Vide & tu dñe utrum hæc ſit tuni-
ca dilecti filij tui. Recognoſce oĩpotens pater eam quam
feciſti Chriſto filio tuo polymitã: dãdo qdẽ quoſdã apo-
ſtolos, quoſdam autẽ prophetas, alios uerò euangeliſtas,
alios paſtores & doctores: & cætera quæ in eiꝰ ornatu mi
rifico decenter appoſuiſti, ad conſummationem utiqꝫ ſan-
ctorum occurrentium in uirum perfectum in menſuram Ephe. 4
ætatis plenitudinis Chriſti. Dignare etiam deus precio-
ſiſſimi purpuram ſanguinis quo aſperſa eſt recognoſcere
& in purpura præclarum inſigne ac glorioſiſſimum indi
cium obedientiæ. Quare ergo inquit rubrum eſt ueſtimẽ Eſai. 63.
tum tuũ? Torcular ait calcaui ſolus, & de gentibus nõ eſt
uir mecũ. Itaqꝫ quandoquidem factus eſt obediens patri
uſqꝫ ad torcular crucis, quod utiqꝫ ſolus calcauit, ſolum
quippe brachiũ ſuum auxiliatum eſt ei, iuxta illud in alio
loco, Singulariter ſum ego donec trãſeam. Iam ergo exal
ta eum deus, & da ei nomen quod eſt ſuper omne nomen: p̃s. 140.
ut in nomine Ieſu omne genu flectatur, cæleſtium, terre- Phil. 2.
ſtrium, & infernorũ. Aſcendat in altũ, captiuã ducat capti
uitatẽ, & donet dona hominibus. Quæ dona? Relinquat Ephe, 4.
uidelicet ſponſæ ſuæ eccleſiæ pignus hæreditatis, ipſam
tunicam ſuã, tunicã ſcilicet polymitã: eandemqꝫ inconſuti
lem, & deſuper contextam per totum. Sed polymitam ob
multorũ ordinum qui in ea ſunt multimodã diſtinctionẽ:
inconſutilẽ uerò propter indiſſolubilis charitatis indiui-
duam unitatẽ. Quis me, inqt, ſeparabit à charitate Chri- Rom. 8.
ſti? ¶ Audi quomodo polymitã. Diuiſiões ait gratiarum 1. Co. 12.
ſunt, idem autẽ ſpiritus: & diuiſiones operationum ſunt.
idem uerò dominus. Deinde diuerſis enumeratis chariſ-
matibꝰ, tãquã uarijs tunicæ coloribus, quibus cõſtet eam
eſſe polymitam, ut oſtendat etiam incõſutilem, & deſuper
contextã per totũ, adiungit. Hæc autẽ operatur unꝰ atqꝫ Ibidem.
idẽ ſpiritus, diuidens ſingulis prout uult. Charitas quip
pe deffuſa eſt in cordibus noſtris per ſpiritũ ſanctum qui Rom. 5.
datus eſt nobis. Nõ ergo diuidatur, ſed totam & integrã
hæreditario iure ſortiatur eccleſia, quia & de illa ſcriptũ
eſt. Aſtitit regina à dextris tuis in ueſtitu deaurato, circũ
data uarietate. Itaqꝫ diuerſi diuerſa accipientes dona, aliꝰ Pſal. 44
quidẽ, ſic, aliꝰ uerò ſic, ſiue Cluniacẽſes, ſiue Ciſtercieẽſes

ſiue clerici regulares, ſiue etiã laici fideles, omnis deniqꝫ
ordo, omnis lingua, omnis ſexus, omnis ætas omnis con-
ditio, in omni loco, per omne tẽpus, à primo homine uſqꝫ
ad nouiſſimũ. Nam & propter hoc talaris dicta eſt, ꝙ ad
Pſal. 18. finem uſqꝫ pertingat, dicẽte propheta. Non eſt qui ſe ab-
ſcondat à calore eius: nimirũ congruens ei cui & facta eſt:
Sapiẽ. 8. qui perhibente uidelicet alia ſcriptura, & ipſe attingit à fi
ne uſqꝫ ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuauiter. Oẽs
ergo concurramus pariter in unã tunicã, & ex oĩbus con
Cant. 6. ſtet una: ex omnibus inquã una. Nam & ſi ex pluribus &
diuerſis: una eſt tamen columba mea, formoſa mea, perfe-
cta mea. Alioqñ nec ego ſolus, nec tu ſine me, nec ille ſine
Ephe. 4. utroque, ſed ſimul omnes ſumus illa una: ſi tamen ſoliciti
ſumus ſeruare unitatem ſpũs in uinculo pacis. Nõ inquã
tantũ ordo noſter, aut ſolus ueſter, ad illam pertinet unã:
ſed noſter ſimul & ueſter: niſi forte (quod abſit) inuicem
inuidentes, inuicem prouocantes, inuicẽ mordeamus, &
ab inuicem conſumamur: & ſic non poſſit nos apoſtolus
2. Cor. 11. uni illi uiro cui deſpõdit, uirginem caſtam exhibere Chri
Canti. 2. ſto. Veruntamẽ illã una dicit in cãticis. Ordinauit in me
charitatẽ: ut et ſi una in charitate, diuiſa tamen ſit ordina-
tione. Quid ergo? Ciſtercienſis ſum. Damno igitur Clu-
niacenſes? Abſit. Sed diligo, ſed prædico, ſed magnifico.
Cur ergo inquis ordinẽ illum nõ tenes ſi ſic laudas? Au-
1. Cor. 7. di: propter hoc quod apoſtolus ait. Vnuſquiſqꝫ in ea uo-
catiõe in qua uocatus eſt permaneat. Quod ſi quæris cur
& à principio nõ elegerim, ſi talem ſciebam? Reſpondeo
1. Cor. 10 propter id qđ rurſus ait apoſtolꝰ. Omnia mihi licent: ſed
nõ omnia expediũt. Non ꝙ ſcilicet ordo ſanctus & iuſtus
Rom. 7. non ſit: ſed quia ego carnalis eram, uenundatus ſub pec-
cato, & talem animæ meæ langorem ſentiebam, cui for-
tior eſſet potio neceſſaria. Et diuerſis morbis diuerſa con
ueniunt medicamenta, & fortioribus fortiora. Fac duos
homines febribus anxiari, quartanis unum, alterũ tertia-
nis. Commendet autem qui quartanis laborat, tertiano
aquam, pyra, & frigida quæqꝫ ſumẽda: cum tamen ab his
ipſe abſtineat, uinumqꝫ & cætera calida utpote ſibi con-
gruẽtia ſumat. Quis rogo hinc eũ recte reprehẽdat? Si di
ceret ille, cur tu aquam non bibis, quàm ita laudas: an nõ
recte reſponderet, & tibi eam fideliter tribuo, & mihi ſalu
briter ſubtraho. Deniqꝫ requiratur etiam à me, cur cum
omnes ordines laudẽ, oẽs non teneo. Laudo enim omnes
& diligo, ubicunqꝫ pie & iuſte uiuitur in eccleſia. Vnum
opere teneo: cæteros charitate. Faciet autẽ charitas (fidẽ-
ter loquor) ut ne illorũ quidẽ fructu frauder, quorum in-
ſtituta non ſequor. Plus aliquid dicam. Tu tibi caute age.
Põt nãqꝫ fieri qa fruſtra tu laboraueris: ut autem ego fru-
ſtrã diligã bonũ qđ operaris, fieri oĩno nõ poteſt. O quã-
ta fiducia charitatis. Alius operatur non amans, & alius
amat nihil operans. Ille quidẽ ſuum opus perdit: illiuꝰ ue
rò charitas unquam excidit. Et quid mirũ ſi in hoc exilio
peregrinãte adhuc eccleſia, quædã huiuſcemodi ſit plura
lis (ut ita dixerim) unitas, unaqꝫ pluralitas: cũ in illa quo-
quæ patri quãdo iam ipſa regnabit, nihilominus forte ta-
lis aliqua diſpar quodammodo æqualitas futura ſit? Inde
Ioan. 14 etenim ſcriptum eſt. In domo patris mei manſiones mul-
tæ ſunt. Sicut itaqꝫ illic multæ mãſiones in una domo: ita
hic multi ordines ſunt in eccleſia una: & quomodo hic di
1. Cor. 12 uiſiões gratiarum ſunt, idem autem ſpiritus: ita ibi diſtin
ctiones quidem gloriarum: ſed una domus. Porrò unitas
tam hic quàm ibi una conſiſtit in una charitate: diuerſitas
autem hic quidẽ in ordinum uel operationum multifaria
diuiſione: illic uerò in quadam meritorum notiſſima, ſed
& ordinatiſſima diſtinctione. Intelligens deniqꝫ eccleſia
hanc ſuã quodãmodo diſcordẽ cõcordiam, cõcordemue
Pſal. 22. diſcordam: deduxit me inquit ſuper ſemitas iuſtitiæ pro-
pter nomen ſuũ. Ponẽs quippe ſemitas pluraliter, & iuſti
tiæ ſingulariter, nec diuerſitatẽ prætermiſit operationũ
nec unitatẽ operantiũ. Præuidens quoqꝫ & illam in cæle-
ſtibus diſcretã unitatem futuram, deuotiſſime læta decan-
Tob. 13. tat: Plateæ tuæ Hieruſalẽ ſternentur auro mũdo, & ꝑ oẽs
uicos tuos alleluia cantabitur. Audiens erĝ pleteas & ui-
cos: coronas & glorias diuerſas intellige. In auro, quo
uno metalo illa ciuitas ornata deſcribiṫ, & uno alleluia,
quod cantandum perhibetur, diſſimilium ſpecierũ, ſimi-
lem pulchritudinem, & multarum mentium unam deuo-
tionem attẽde. Non igitur una tantũ ſemita inceditur: qa
nec una ẽ mãſio quo tẽditur. Viderit aũt quiſqꝫ quacũqꝫ
incedat, ne pro diuerſitate ſemitarum ab una iuſtitia rece-
dat quoniam ad quãlibet manſionẽ ſuã quiſqꝫ ſemita per
uenerit, ab una domo patris exors non erit. Veruntamen 1. Co. 15.
ut ſtella an ſtella differt in claritate: ſit erit (ait) & reſurre-
ctio mortuorum. Nam etſi fulgebunt iuſti ſicut ſol in re-
gno patris eorum: alij tamen alijs amplius: pro diuerſita-
te meritorum. Quæ ſanè merita ſciendum non ſic in hoc
ſeculo ut in illo facile ab homine poſſe diſcerni, ꝗppe cum
hic tãntum opera uideantur: illic etiam corda nihil impe- 1. Co. 4.
diat intueri. Siquidem radiante ubiqꝫ ſole iuſtitiæ, tunc Pſal. 18.
manifeſta erunt abſcondita cordium. Et ſicut non eſt nũc
qui ſe abſcondat à calore eius, ita tunc non erit qui ſe oc-
cultet à ſplendore ipſius. Et de operibus quidem ſæpe in-
certa, & ob hoc periculoſa ſententia fertur: cũ multoties
minꝰ iuſtitiæ habent qui magis operantur.

VNde nunc mihi cõueniendi ſunt quidã de or- 1. Co. 4.
dine noſtro, qui contra illam ſententiã. Nolite
ante tempus iudicare quoaduſqꝫ ueniat domi-
nus, qui & illuminabit abſcondita tenebrarũ,
& manifeſtabit conſilia cordiũ: alijs ordinibus derogare Rom. 10
dicunṫ, & ſuã iuſtitiã ſolã uolẽtes conſtituere, iuſtitiæ dei
nõ ſunt ſubiecti: quos ꝓfecto (ſi q tñ huiuſcemodi ſunt)
nec noſtri, nec cuiuſpiã eſſe ordinis ueriꝰ dixerim. Quip-
pe qui etſi ordinate uiuentes, ſuperbe tamen Loquẽtes ci-
ues ſe faciunt Babylonis, id eſt confuſionis, imo filios te- Iob. 10.
nebrarũ, ipſiuſqꝫ gehennæ, ubi nullus ordo, ſed ſempiter
nus horror inhabitat. Vobis ergo inquã fratres qui etiã
poſt auditã illã dñi de phariſæo & publicano parabolam
de ueſtra iuſtitia præſumentes, cæteros aſpernamini: dici-
tis (ut dicitur) ſolos uos hominũ eſſe iuſtos, aut omnibꝰ
ſanctiores: ſolos uos monachorum regulariter uiuere, cæ-
teros uerò regulæ potiꝰ exiſtere trãſgreſſores. Primo qđ Rom. 14
ad uos de alienis ſeruis? Suo dño ſtant, aut cadunt. Quis
uos cõſtituit iudices ſuper eos? Deinde ſi ita, ut diciṫ, de
ordine ueſtro præſumitis: qualis ordo eſt ut antequã de
ſuo quiſquã trabem eijciat, in fratrum oculis tã curioſe Mat. 7.
feſtucas perquirat? Qui in regula gloriamini, cur contra 1. Co. 14.
regulam detrahitis? Cur contra euangeliũ, ante tẽpus: & Rom. 14
contra apl'm, alienos ſeruos iudicatis? An regula non cõ-
cordat euangelio uel aplo? Alioquin regula iam non eſt
regula: qa nõ recta. Audite, & diſcite ordinem, qui contra Matt. 7.
ordinem alijs ordinibꝰ derogatis. Hypocrita, inquit, eijce
primum trabem de oculo tuo: & ſic uidebitis eijcere feſtu
cam de oculo fratris tui. Quæris quã trabem? An nõ grã-
dis & groſſa trabes eſt ſuperbia, qua te putas eſſe aliquid,
cũ nihil ſis? Inſaniſſime tibi tanquã ſanus exultas, & alijs
uaniſſime trabẽ portans de feſtucis inſultas? Gratias in- Luc. 18.
quis ago tibi deus quia non ſum ſicut cæteri hominũ, in-
iuſti, raptores, adulteri. Sequere ergo & dic. Detractores
Neque enim minima eſt hæc feſtuca inter cæteras. Qua-
re cũ tam diligenter alias enumeres, iſtam taces? Si ꝑ nul-
la uel minima habes, audi apoſtolum. Neqꝫ maledici (ait)
regnũ dei poſſidebunt. Audi & deum in pſalmo commi- 1. Cor. 6
nãtem. Arguam te, inquit, & ſtatuam contra faciem tuam.
Quod quia detractori loquatur, certum eſt ex præcedenti Pſal. 49.
bus. Et quidẽ iuſte ad ſe retorquendus, & ſe cõpellendus
eſt intueri: qui auertens faciem ſuam à ſe, aliena potiꝰ ma-
la quàm ſua ſolet curioſius perſcrutari. At inquiunt, quo
modo regulam tenent: qui pellicijs induuntur, ſani, carni
bus ſeu carniũ pinguedine ueſcunṫ, tria uel quatuor pul-
mentaria una die (quod regula prohibet) admittũt: opus
manuum quod iubet, non faciunt: multa deniqꝫ pro libi-
tu ſuo uel mutant uel augent uel minuũt? Recte. Nõ poſ-
ſunt hæc negari, Sed attendite in regulã dei, cui utiqꝫ non
diſſonat

Luc. 17. diſſonat inſtitutio ſancti Benedi. Regnum dei (inquit) in
tra uos eſt: hoc eſt nõ exterius in ueſtimentis aut alimen-
tis corporis: ſed in uirtutibus interioris hoïs. Vnde apl's:
Rom. 14 Regnũ dei nõ eſt eſca & potus: ſed iuſtitia, & pax, & gau-
1. Cor. 4 diũ in ſpũ ſancto. Et rurſus. Regnũ dei nõ eſt in ſermone,
ſed in uirtute. De corporalibus itaqꝫ obſeruantijs, fratri-
bus calumniam ſtruitis, & quæ maiora ſunt regulæ, ſpũa-
lia ſcilicet inſtituta relinquitis, camelumqꝫ glutientes, cu-
licem liquatis? Magna abuſio. Maxima cura eſt ut corpꝰ
regulariter induatur: & contra regulam ſuis ueſtibus ani
ma nuda deſeritur. Cum tãto ſtudio tunica & cucula cor-
pori procurentur, quatenus cui deerunt, monachus non
puteṫ: cur ſimiliter ſpiritui pietas & humilitas, quæ pro-
fectò ſpiritualia indumenta ſunt, nõ prouidentur? Tuni-
cati & elati abhorremus pellicias, tãquã nõ melior ſit pel-
libus inuoluta humilitas, quàm tunicata ſuperbia: præſer-
Geñ. 3. tim cũ & deus tunicas pelliceas primis hominibꝰ fecerit,
Matt. 3. & Ioannes in eremo zona pellicea lumbos accinxerit, &
ipſe tunicarũ inſtitutor in ſolitudine nõ tunicis ſed pelli-
bus ſeſe induerit. Repleti deinde uentrem faba, mẽtem ſu-
perbia, cibis dãnamus ſaginatos: quaſi non melius ſit exi
guo ſagimine ad uſum ueſci, quàm uẽtoſo legumine uſqꝫ
Heb. 12. ad ructum exſaturari: & præcipue cum Eſau nõ de carne,
Gene. 3. ſed de lente ſit reprehenſus: & de ligno Adam, non de car
1. Re. 14. ne damnatus: & Ionathas ex guſtu mellis nõ carnis, mor-
3. Re. 17. ti adiudicatus: ecõtra uerò Helias innoxiã carnem come-
Geñ. 18. derit, Abrahã gratiſſime carnibus angelos pauerit, & de
Exo. 29. ipſis ſua fieri ſacrifica deus ꝓcẽperit. Sed & ſatiꝰ eſt modi-
1. Cor. 4 co uino uti propter infirmitatẽ quàm multa aqua ingur-
Matt. 11. gitari ꝑ auiditatẽ: quia & Paulus Thimoteo modico utẽ
Ioan. 2. dum uino conſuluit: & dñs ipſe bibit: ita ut uini potator-
Mat. 26 appellatus ſit: apoſtoliſqꝫ bibendum dedit: inſuper & ex
Ioan. 2. eo ſacramẽta ſui ſanguinis condidit: cũ ecõtrario aquam
Num. 16 ad nuptias bibi nõ paſſus ſit: & ad aquas cõtradictionis
3. Re. 23 populi murmur terribiliter caſtigauerit: Dauid quoque
Iudi. 7. aquam quã deſiderauerat, potare timuerit: uiriqꝫ illi Ge-
deonis q præ auiditate toto corpore ꝓſtrato de flumine
biberunt: digni ad prælium ire non fuerint. Iam uerò de
labore manuũ quid gloriamini, cũ & Martha laborãs in-
Luc. 10. crepata, & maria quieſcẽs laudata ſit: & Paulus aperte di
1. Tim. 4 cat: labor corpis ad modicũ ualet, pietas aũt ad oïa. Opti-
Pſal. 6. mꝰ labor, de quo propheta dicebat: Laboraui in gemitu
Pſal. 76. meo. Et de quo alibi. Memor fui dei, & delectatus ſum, &
exercitatus ſum. At ne corporale intelligas exercitium, &
Ibidem. defecit inquit ſpiritus meus. Vbi autem non corpus, ſed
ſpiritus fatigatur: ſpiritualis proculdubio labor intelligi
tur. Quid ergo inquis? Siccine illa ſpiritualia perſuades:
ut etiã hæc quæ ex regula habemus corporalia damnes?
Nequaquam. Sed illa oportet agere: & iſta non omittere.
Alioquin cum aut iſta omitti neceſſe eſt, aut illa: iſta potiꝰ
omittenda ſunt quàm illa. Quanto enim ſpiritus corpo-
re melior eſt: tãto ſpũalis quàm corporalis exercitatio fru
ctuoſior. Tu ergo cũ de horũ obſeruatione elatus, alijs ea
dem non obſeruantibus derogas: nónne te magis tranſ-
greſſorẽ regulæ iudicas cuiꝰ licet minima quædam tenẽs,
1. Cor. 12 meliora diuitas? De quibꝰ Paulus Aemulamini ait cha-
riſmata meliora. Detrahendo quippe fratribus, in quo te-
metipſum extollis, perdis humilitatẽ: in quo alios depri-
mis, charitatẽ: quæ ſunt ꝓculdubio chariſmata meliora.
Tu ſi tuũ corpus multis & nimijs laboribus atteris, ac re-
gularibꝰ aſperitatibus mortificas mẽbra tua quæ ſunt ſup
terram: bene facis. Sed quid ſi ille quem ſimiliter non la-
borãtẽ dijudicas, modicũ quidem habeat de hac quæ ad
modicum eſt utilis, corporali uidelicet exercitatione: am-
plius aũt quàm tu de illa quæ ad oïa ualet, id eſt pietate?
Quis quæſo ueſtrũ regulã melius tenet? An non melius
qui melior? Quis uerò melior, humilior, an fatigatior?
Matt. 11. An non is qui à dño diſcit mitis eſſe & humilis corde: qui
Luc. 10. & cum Maria optimã partẽ elegit, quæ non auferetur ab
eo? Qđ ſi regulã ab omnibus qui eam profeſſi ſunt, ſic ad
literam tenendã cenſes, ut nullam omnino diſpenſationẽ
admitti patiaris: audacter dico, nec tu eã, nec ille tenetis.
Nam etſi ille quãtumquidem pertinet ad obſeruationes
corporeas, in pluribus offendit: impoſſibile eſt tamen te
quoqꝫ uel in uno nõ tranſgredi. Scis autẽ quia qui in uno
offendit, omniũ eſt reus. Sin uerò concedas aliqua poſſe
mutari diſpenſatorie, proculdubio & tu illã tenes, & ille,
quãquã diſſimiliter. Nã tu quidẽ diſtrictius, at ille fortaſſe
diſcretius. Neqꝫ hoc dico quia hæc exteriora negligenda
ſint, aut qui ſe in illis non exercuerit, mox ideo ſpiritalis
efficiatur: cũ potiꝰ ſpitualia (quanquam meliora) niſi per
iſta aut uix aut nullatenus uel acquirantur uel obtineanṫ:
ſicut ſcriptũ eſt. Nõ prius quod ſpirituale, ſed qđ anima- 1. Cor. 15
le, deinde ꝙ ſpũale. Sicut nec Iacob niſi priꝰ cognita Lia
deſideratos Rachelis amplexꝰ meruit obtinere. Vnde rur
ſus in pſalmo. Sumite pſalmũ, & date tympanũ. Quod eſt Ps. 80.
dicere. Sumite ſpiritualia: ſed priꝰ date corporalia. Opti-
mus autem ille, qui diſcrete & congrue hæc & illa operaṫ.

IAm uerò ep'la, ut ep'la remaneat, finienda erat:
quãdoquidem & nr̃os (de quibꝰ pater conque
ſtus eſtis & ordini ur̃o detraherẽt) ſatis quan-
tum potui ſtilo corripui: & me quoqꝫ ab hmõi
falſa ſuſpicione purgaui, ut debui. ¶ Sed quoniã dum no-
ſtris minime parco nonnullis de ueſtris nimiũ (in quibus
nõ decet) uideor aſſentire, pauca bonis & uobis diſplice-
re cognoui, & oĩbus bonis uitãda eſſe nõ dubito, neceſſa
rium reor ſubiungere: quæ qdem etſi fieri uidenṫ in ordi-
ne, abſit tamen ut ſint de ordine. Nullꝰ quippe ordo quip
piam recepit inordinatũ, quod uerò inordinatũ eſt, ordo
nõ eſt. Vnde nõ aduerſum ordinem, ſed pro ordine diſpu
tare putandus ero, ſi non ordinem in hominibus, ſed ho-
minum uitia reprehendo. Et quidem diligẽtibus ordinẽ,
in hac re moleſtum me fore non timeo, quinimo gratum
ꝓculdubio accepturi ſunt ſi perſequimur qđ & ipſi ode-
runt. Si quibus uerò diſplicuerit, ipſi ſe manifeſtant quia
ordinẽ nõ diligũt: cuius utiqꝫ corruptionẽ, id eſt uitia dã
nari nolunt. Ipſis itaqꝫ illud Gregorianũ reſpondeo. Me
lius eſt ut ſcandalũ oriatur, quàm ueritas relinquatur.

DIcitur & ueraciter creditur ſanctos patres illam
uitã inſtituiſſe: & ut in ea plures ſaluarenṫ, uſqꝫ
ad infirmos regulæ temperaſſe rigorẽ, nõ regu
lam deſtruxiſſe. Abſit autẽ ut credã tantas eos
quãtas uideo in pleriſqꝫ monaſteriſterijs uanitates ac ſup
fluitates præcepiſſe uel cõceſſiſſe. Miror etenim unde in-
ter monachos tanta intemperantia in comeſſationibus &
potationabus, in ueſtimentis & lectiſternijs, & equitatu-
ris, & conſtruendis ædificis inoleſcere potuit, quatenus
ubi hæc ſtudioſius, uoluptuoſius atqꝫ effuſius fiunt, ibi or
do melius teneri dicatur, ibi maior putetur religio. Ecce
enim parcitas putatur auaritia, ſobrietas auſteritas credi
tur, ſilentium triſtitia reputatur. Econtra remiſſio, diſcre-
tio diciṫ, effuſio liberalitas, loquacitas affabilitas, cachin-
natio iucunditas, molicies ueſtimentorum, & equorum
faſtus, honeſtas: lectorum ſuperfluus cultus, mundicia.
Cumqꝫ hæc alterutrũ impendimus, charitas appellatur.
Iſta charitas deſtruit charitatem: hæc diſcretio diſcretio-
nem confundit. Talis miſericordia crudelitate plena eſt,
qua uidelicet ita corpori ſeruitur, ut anima iuguleṫ. Quæ
enim charitas eſt carnem diligere, & ſpiritum negligere?
Quæue diſcretio totũ dare corpori, & animæ nihil? Qua-
lis uerò miſericordia, ancillam reficere, & dominum inter
ficere? Nemo pro huiuſmodi miſericordia ſperet ſe conſe
qui miſericordiã quæ miſericordibus promittitur in euã-
gelio ueritatis ore dicentis: Beati miſericordes: quoniam Matt. 5.
ipſi miſericordiam cõſequentur. Sed certiſſime potius
pœnã expectet, quàm tali (ut ita dicam) impio miſericor-
di ſanctus Iob magis prophetizando quàm affectando im
precatur. Nõ ſit inquiẽs in recordatiõe, ſed cõteraṫ quaſi Iob. 24.
lignũ infructuoſum. Digne planè retributionis cauſam
mox ſubinfert ſatis idoneam, dicens. Pauit eñ ſterilem, & Ibidem.
quæ non parit, & uiduæ nõ bñfecit. ¶ Inordinata ꝓfectò
atqꝫ irrationalis miſericordia eſt, ſterilis & infructuoſæ

Ioan. 6. carnis,quæ iuxta dñi uerbū,nō prodeſt quicquam: & ſm
1.Co.15. apoſtolū,regnū dei nō poſſidebit,adimplēdis inuigilare
deſiderijs,& de animæ cura ſapientis ſaluberrimum non
Eccli.30 curare cōſilium,admonētis atq; dicētis. Miſerere animæ
tuæ,placens deo.Bona miſericordia miſereri animæ tuæ:
nec potes nō mereri miſericordiā,qua fit ut placeas deo.
Alias autē nō eſt miſericordia(ſicut iam dixi) ſed crude-
litas:non eſt charitas,ſed iniquitas:nō diſcretio ,ſed con-
fuſio:ſterilem quæ nō parit paſcere ,id eſt inutilis carnis
cōcupiſcētijs inſeruire:& uiduæ nil boni facere:animæ ui
delicet excolendis uirtutibus nullā operā dare. Quæ uti-
q; licet ſponſo interim ſit uiduata cæleſti:ſenſus tamen de
ſpū ſancto cōcipere & parere nō deſinit immortales, qui
uidelicet incorruptibilis cæleſtiſq; hæreditatis ualent
eſſe capaces,ſed ſi pium habeant ſtudioſumq; cultorem.
Sub hac tamē abuſione iam ferè ubiq; ſic pro ordine te-
nentur:ferè iam ita ab omnibus ſine querela atq; irrepre-
henſibiliter obſeruantur:quāquam diſſimiliter.Nonnul-
li quippe his oībus tāquā nō utentes utūtur : & ideo aut
cū nulla offenſa,aut cū minima. Aliquāti qppe hæc agūt
ex ſimplicitate,aliquanti ex charitate:aliquāti ex neceſſi-
tate. Quidā nāq; ſimpliciter iſta tenent, quoniam ſic eis
præcipitur:parati aliter agere ſi aliter præciperetur. Quidā
aūt ne diſcorditer uiuant ab eis cū quibus habitā :ſectan-
tes in his non ſuam libidinem,ſed aliorū pacem. Alij uerò
quia reſiſtere non ualent multitudini contradicentiū,qui
hæc utiq; tanquam pro ordine libera uoce defendunt :&
quoties iſti aliqua(ꝑut ratio dictat)reſtringere, uel mu-
tare incipiūt,illi mox tota eis authoritate reſiſtūt. ¶Quis
in principio cum ordo cœpit monaſticus,ad tantam cre-
deret monachos inertiam deuenire? O quantum diſtamꝰ
ab his qui in diebus Antonij extitere monachi? Siquidē
illi cum ſe inuicē per tempꝰ ex charitate reuiſerent, tanta
ab inuicē auiditate panem animarū percipiebant ,ut cor-
poris cibum penitus obliti,diē plerūq; totū ieiunis uen-
tribus ſed nō mentibus tranſigerent.Et hic erat rectus or
do:quando digniori parti prius inſeruiebatur. Hæc ſum
ma diſcretio:cū ampliꝰ ſumebat quæ maior erat. Hæc de
1.Cor.11. niq; uera charitas,ubi animæ,quarum charitate Chriſtus
mortuus eſt,tanta ſolicitudine refocillabantur. Nobis au
tem conuenientibus in unū(ut uerbis apoſtoli utar)iam
non eſt dominicam cœnam manducare. Panem quippe
cæleſtem nemo qui requirat:nemo qui tribuat. Nihil de
ſcripturis,nihil de ſalute agitur animarū: ſed nugæ, & ri-
ſus,& uerba proferuntur in uentum, Inter prandendum
quantum fauces dapibus,tantū aures paſcuntur rumori
bus:quibus totus intentus ,modū neſcias in edendo. In-
terim autē fercula ferculis apponuntur:& pro ſolis carni-
bus à quibus abſtinetur,grandia piſcium corpora dupli-
cantur. Cūq; prioribus fueris ſatiatus,ſi ſecundos attige
ris,uideberis tibi necdū guſtaſſe piſces. Tanta quippe ac
curatione & arte coquorum cūcta apparantur ,quatenus
quatuor aut quinq; ferculis deuoratis, prima non impe-
diant nouiſſima:nec ſatietas minuat appetitum. Palatum
quippe dū nouellis ſeducitur cōdimentis: paulatim diſ-
ſueſcere cognita,& ad ſuccos extraneos ueluti adhuc ie-
iunū,auide renouatur in deſideria. Venter quidem dum
neſcit,oneratur:ſed uarietas tollit faſtidium. Quia enim
puras(ut eas natura creauit)epulas faſtidimus ,dum aliæ
alijs multifarie permiſcentur,& ſpretis naturalibus quas
deus indidit rebus,quibuſdam adulterinis gula prouoca
tur ſaporibꝰ:trāſitur nimirū meta neceſſitatis :ſed necdū
delectatio ſuperatur. Quis enim dicere ſufficit quod modis
(ut cætera taceam) ſola oūa uerſantur & uexantur,quan
to ſtudio euertuntur, ſubuertuntur,liquantur,durantur
diminuūtur,& nunc quidem frixa,nunc aſſa ,nunc farſa,
nunc mixtim,nūc ſingillatim apponuntur? Vt quid autē
hæc omnia:niſi ut ſoli faſtidio cōſulatur? Ipſa deinde qua
litas rerū talis deforis apparere curatur,ut non minus aſpe-
ctus quàm guſtus delectetur:& cū iam ſtomachus crebris
ructibus repletū ſe indicet,necdū tamen curioſitas ſatiatur.

Sed dū oculi coloribus ,palatum ſaporibus illiciuntur,in
fœlix ſtomachus cui nec colores lucēt,nec ſapores demul
cent,dum oīa ſuſcipere cogitur: oppreſſus magis obrui-
tur quàm reficitur. ¶Iā uerò de aquæ potu quid dicam:quā
do ne ullo quidē pacto uinū aquatū admittitur? Omnes
nimirū ex quo monachi ſumus ,infirmos ſtomachos ha- 1.Tim. 5.
bemus,& tam neceſſariū apoſtoli de utendo uino cōſiliū
merito nō negligimꝰ:modico tamen qđ ille præmiſit , ne
ſcio cur prætermiſſo. Et utinā uel ſolo cū etiam purū eſt,
contenti eſſemus. Pudet dicere,ſed magis pudeat actitari:
& ſi pudet audiri nō pudeat emendari. Videas uno in prā
dio ter uel quater ſemiplenū calicem reportari quatenus
diuerſis uinis magis odoratis, quàm potatis:nec tam hau
ſtis,quàm attactis:ſagaci probatione & celeri cognitione
unū tandem è pluribus, qđ fortius ſit,eligatur. Quale eſt
aūt illud qđ nōnulla monaſteria ex more obſeruare dicū-
tur:in magnis uidelicet feſtis uina delibuta melle , pigmē
torum reſperſa pulueribus in conuentu bibere? Nūquid
& hoc fieri dicemus propter infirmitatem ſtomachi? Ego
uerò ad nihil aliud ualere uideo:niſi ut uel amplius biba-
tur,uel delectabilius. Sed cum uenæ fuerint uino ingurgi
tatæ,toto in capite palpitantes;ſic ſurgenti à menſa quid
aliud libet niſi dormire ? Si autem ad uigilias ſurgere
geſtum cogis,non cantum,ſed planctum potiꝰ extorque
bis. ¶Cum uerò ad lectum deuenero : requiſitus incom-
modum,plango non crapulæ peccatum,ſed ꝙ manduca-
re non queo. Ridiculū uerò(ſi tamen uerū eſt), qđ relatū
eſt mihi à pluribus qui hæc ſe ꝑ certo ſcire dicebant:reti-
cendum eſſe non arbitror. Aiunt enim incolumes ac uali-
dos iuuenes cōuentū ſolere deſerere:in domo ſe infirmo-
rū,qui nō ſunt īfirmi, collocare:carniū eſu(qui uix ægro
tis duntaxat,& oīno debilibus,ex regulæ diſcretione pro
uiriū reparatione conceditur)non quidem corporis infir
mantis ruinas reficere pro incommodo,ſed carnis luxu-
riantis curam perficere in deſiderio. Rogo quæ eſt hæc ſe
curitas inter frēdentiū undiq; hoſtiū fulgurātes haſtas &
circūuolantia ſpicula,tanquā finito iam bello & triūpha-
to aduerſario proijcere arma:& aut prandijs incubare lō-
gioribus,aut nudum molli uolutari in lectulo? Quid hoc
ignauiæ eſt ô boni milites? Socijs in ſanguine & cæde uer
ſantibus,uos aut cibos diligitis delicatos,aut ſomnos ca
pitis matutinos? Alijs inquam nocte & die cura peruigili
feſtinantibus redimere tempus,quoniam dies mali ſunt
uos e contrario & longas noctes dormitando conſumitis,
& dies fabulando ducitis ocioſos? An dicitis pax,& non
eſt pax? Cur nō uerecundamini ad exprobationem apo- Heb. 12.
ſtolicæ indignationis? Nondum enim ait reſtitiſtis uſq;
ad ſanguinem. Imo iam ad eiuſdem terribilis ualde com- 1.Theſ.5
minationis tonitruum cur non expergiſcimini? Cum di-
xerint,inquit,pax & ſecuritas,tunc repentinus eis ſuper
ueniet interitus,ſicut dolor in utero habentis :& non ef-
fugient. Delicata nimis medicina eſt prius alligari quàm
uulnerari:membrum non percuſſum plangere,& necdum
ſuſcepto ictu admouere manum:fouere unguento ubi nō
dolet:emplaſtrum adhibere ubi cæſura non eſt . Ad diſcer
nendum deinde inter ſanos & male habentes , baculos in
manibus portare iubentur ægrotantes: planè neceſſa-
rios:ut quam pallor in uultu,maciesq; non indicat,bacu-
lus ſuſtentans mentiatur inualetudinem. Ridendas an lu-
gendas dixerim huiuſmodi ineptias? Sic Macharius ui-
xit? Sic Baſilius docuit? Sic Antonius īſtituit? Sic pa-
tres in Aegypto conuerſati ſunt? Sic deniq; ſancti Odo,
Maiolus,Odilo,Hugo,quos ſui utiq; ordinis principes
& præceptores habere gloriantur:aut tenuerūt ,aut tene-
ri cenſuerunt? Sed hi omnes ſi ſancti imo quia ſancti fue-
runt,à ſancto apoſtolo non diſſenſerunt ,qui nimirum ita 1.Tim.6.
loquitur. Habentes uictum & ueſtitum,his cōtenti ſimꝰ.
Nobis autem eſt pro uictu ſatietas,nec ueſtitum appeti-
mus:ſed ornatum. ¶Quæritur ad induendum non quod
utilius,ſed quod ſubtilius inuenitur : non quod repellat
frigus,ſed quod ſuperbire compellat:nō denique (iuxta
regulam)

regulam) quod uilius comparari poteſt:ſed quod uenu-
ſtius imo oſtentari uanius. Heu me miſerum qualemcun-
q; monachum. Cur adhuc uiuo uidere ad id deueniſſe or-
dinem noſtrum:ordinem ſcilicet qui primus fuit in eccle-
ſia:imo à quo cœpit eccleſia:quo nullꝰ in terra ſimilior ā
gelicis ordinibus:nullus uicinior ei quæ in cælis eſt Hie
ruſalem mater noſtra:ſiue ob decorem caſtitatis ,ſiue pro-
pter charitatis ardorem:cuius apoſtoli inſtitutores cuius
hi quos Paulus tā ſæpe ſanctos appellat,inchoatores exti
Actu. 4. terūt? Et quidem inter illos cum nil quod ſuum eſſet qſ-
piam retinuiſſet,diuidebatur(ut ſcriptū eſt) ſingulis ꝑut
cuiq; opus erat:non igitur quod quiſq; pueriliter geſtire
poterat. Sanè ubi tantum quod opus erat accipiebatur:
ibi nihil proculdubio ocioſum admittebatur. Quāto ma
gis nihil curioſum : quāto magis nihil ſuperbum? Quod
inquit opus erat. Hoc eſt quantum ad indumenta:quod
& nuditatem tegeret,& frigus repelleret. Putáſne ibi cui
quam galabrunum aut iſſembrunum quærebatur ad in-
duendum:cuiquam ducentorum ſolidorum mula paraba
tur ad equitandum? Putàſne inquam cuiuſpiam ibi lectu-
li opertorium cattinum ,aut diſcolor barricanus operie-
bat,ubi ſingulis diuidebatur tātū prout cuiq; opus erat.
Non illic arbitror ualde curatum fuiſſe de precio,de colo
re,de cultu ueſtimentorum,ubi tam indefeſſum inerat ſtu
dium in concordia morum,animorum cohærentia,profe-
ctuq; uirtutum. Multitudinis inquit credentium erat cor
Ibidem. unum:& aīa una. Vbi nūc illud unanimitatis exercitium?
Fuſi ſumus exterius,& de regno dei(quod intra nos eſt)
Luc. 17. relictis ueris ac perennibus bonis , foris quærimus uanā
conſolationē,de uanitatibus & inſanijs falſis:ac iā religio
nis antiquæ non ſolū uirtutem amiſimus,ſed nec ſpeciem
retinemus. Ecce enim ipſe habitus noſter(quod & dolēs
dico)qui humilitatis eſſe ſolebat inſigne:à monachis no-
ſtri tēporis in ſignum geſtatur ſuperbiæ. Vix iam in no-
ſtris prouincijs inuenimus quo ueſtiri dignemur. Miles
& monachus ex eodem panno partiūtur ſibi cucullam &
chlamydem: Quiuis de ſeculo quantumlibet honoratus,
etiam ſi rex,etiam ſi imperator ille fuerit :non tamen no-
ſtra horrebit indumenta:ſi ſuo ſibi modo præparata fue-
rint & aptata. Cæterū in habitu inquis nō eſt religio ,ſed
in corde. Bene. At tu quando cucullam empturus ,luſtras
urbes,foras circuis,percurris nundinas,domos ſcrutaris
negociatorū ,cunctam euertis ſingulorū ſupellectilem,
ingentes explicas cumulos pannorum , attrectas digitis,
admoues oculis,ſolis opponis radio: quicquid groſſum,
quicquid pallidum occurrerit, reſpuis. Si quid autem ſui
puritate ac nitore placuerit,illud mox quantolibet præ-
cio ſatagis tibi retinere? Rogo te:ex corde facis hæc,an ſi
pliciter? Cum deniq; contra regulam, non quod uiliꝰ oc
currerit,ſed ſtudioſiſſime quæris quod quia rariꝰ inueni
tur,præcioſiꝰ emitur:ignorās facis hæc,an ex induſtria?
Ex cordis theſauro ſine dubio procedit quicquid foris
apparet uitioſum. ¶Vanū cor,uanitatis notā ingerit cor-
pori:& exterior ſupfluitas interioris uanitatis indicium
eſt. Mollia indumenta:animi molicīe indicāt. Non tanto
curaretur coporis cultus,niſi prius neglecta fuiſſet mens
inculta uirtutibꝰ. Miror aūt cū regula dicat ad magiſtrū
reſpicere quicqđ à diſcipulis delinquitur,& dñs ꝑ ꝓphe-
tam ſanguinē in pctō morietiū,de manu paſtorū reqren-
Ezec. 3. dū eſſe minetur: quō abbates noſtri patiuntur fieri talia:niſi
forte(ſi audeam dicere) nemo fidenter reprehēdit in quo
ſe eſſe irreprehenſibilem nō confidit. Siquidē humanæ na-
tis eſt;oīm:in quo ſibi qſq; indulget, alijs nō uehementer
iraſci. Dicam,dicā:præſumptuoſus dicar:ſed uerū dicam.
Quō lux mundi obtenebrata eſt? Quō ſal terræ infatua-
tum eſt? Quorū nobis uita uia uitæ debuit eſſe: dum exē-
plum in ſuis actibus oſtēdūt ſuperbiæ,cæci facti ſunt du-
ces cæcorū? Quod enim(ut cætera taceam)ſpecimen hu-
militatis eſt cum tanta pompa & equitatū incedere: tan-
tis hominū crinitorū ſtipari obſequijs:quatenus duobus
epiſcopis uniꝰ abbatis multitudo ſufficiat? Mētior ſi non

uidi abbatē ſexaginta equos & eo amplius in ſuo ducere
comitatu. Dicas ſi uideas eos tranſeuntes,nō patres eſſe
monaſteriorū,ſed dños caſtellorum:non rectores anima-
rum,ſed principes prouincarum. Tum deinde geſtari iu-
bentur mapulæ,ſcyphi,bacini,candelabra, & māticæ ſuf-
farſinatæ,nō ſtramentis ,ſed ornamentis lectulorum . Vix
denique quatuor leucis à ſua quiſpiam domo recedit,niſi
cum tota ſupellectili ſua,tanquā ſit uel iturꝰ ad exercitū:
uel tranſiturus per deſertū,ubi non ualeāt inueniri neceſ-
ſaria. An nō poſſet eodem uaſculo & aqua manibus uer
gi,& uinum bibi. An nō poſſet ardens lucere lucerna niſi
in tuo quod portas cādelabro,& hoc aureo,uel argenteo.
An non poſſet dormiri,niſi ſuper uarium ſtratum,aut ſub
peregrino coopertorio? An non unus aliquis miniſter
poſſet & iumentum ligare,& ad menſam ſeruire, & lectu-
lum præparare? Nunc ergo tantæ multitudini garſionū
ac iumentorum ,cur(uel ad ſolatium mali)nobiſcum non
ferimus neceſſaria:quatenus hoſpites nō grauemus. Sed
hæc parua ſunt. Veniam ad maiora:ſed ideo uiſa minora,
quia uſitatiora. ¶Omitto oratoriorum immenſas altitu-
dines:immoderatas lōgitudines : ſuperuacuas latitudi-
nes ſumptuoſas depolitiones:curioſas depictiones : quæ
dum orantiū in ſe retorquent aſpectum,impediunt & affe
ctum,& mihi quodammodo repreſentāt antiquū ritum
Iudæorū. Sed eſto fiant hæc ad honorem dei. Illud autem
interrogo monachus monachos:quod in gentilibus gen
tilis arguebat. Dicite,ait ille:pontifices,in ſancto quid fa-
cit aurum? Ego autem dico: Dicite pauperes . Non enim
attendo uerſum:ſed ſenſum. Dicite inquā pauperes :ſi ta-
men pauperes:in ſancto quid facit aurum? Et quidem alia
cauſa eſt epiſcoporum:alia monachorum, Scimus nanq;
ꝙ illi ſapientibus & inſipientibus debitores cum ſint,car
nalis populi deuotionem ,quia ſpiritualibus nō poſſunt
corporalibus excitant ornamentis. Nos uerò qui iam de
populo exiuimus:qui mundi quæq; precioſa ac ſpecioſa
pro Xpō reliquimus:qui omnia pulchre lucentia,canore Pſal. 105
mulcentia,ſuaueolentia, dulce ſapientia, tactu placentia,
cūcta deniq; oblectamēta corporea arbitrati ſumus ut ſter
cora,ut Chriſtū lucrifacimus:quorū quæſo in his deuo-
tionem excitare intēdimus ? Quem inquam ex his fructū Col. 3.
requirimus? ſtultorum admirationē,an ſimplicium oble-
ctationē? An quoniam commixti ſumus inter gentes,for
tè didicimus opera eorum: & ſeruimus adhuc ſculptilibꝰ
eorū? Et ut aperte loquar:an hoc totū facit auaritia que
eſt idolorū ſeruitus:& non requirimus fructum,ſed datū:
Si quæris quomodo:miro inquam modo. Tali quadam
arte ſpargitur æs,ut multiplicetur: expenditur ut augea-
tur:& effuſio copiam parit. Ipſo quippe uiſu ſumptuoſa
rum ſed mirandarum uanitatum , accenduntur homines
magis ad offerendum quam ad adorandū. Sic opes opibꝰ
hauriuntur:ſic pecunia pecuniam trahit:quia neſcio quo
pacto ubi āpliꝰ diuitiarū cernitur,ibi offertur libētiꝰ. Auro
tectis reliquijs ſignantur oculi,& loculi aperiūtur . Oſtē
ditur pulcherrima forma ſancti uel ſanctæ alicuiꝰ:& eò cre
ditur ſanctior,quò coloratior. Currūt homines ad oſculā
dū:inuitantur ad donādū:& magis mirātur pulchra : quàm
uenerātur ſacra. Ponūtur dehinc in eccleſia gemmatæ non
coronæ,ſed rotæ:circūſeptæ lampadibus,ſed non minus
fulgentes inſertis lapidibꝰ. Cernimꝰ & ꝑ cādelabris arbo
res quaſdam erectas:multo æris pōdere miro artificis ope
fabricatas:nec magis coruſcātes ſuppoſitis lucernis ,quā
ſuis gēmis. Quid putas ī his oībꝰ quæritur? pœnitentiū Nota.
compunctio,an intuentium admiratio?

O Vanitas uanitatū:ſed non uanior quā
inſanior. Fulget eccleſia in parietibus
& in pauperibus eget. Suos lapides ī-
duit auro,& ſuos filios nudos deſerit.
De ſumptibus egenorū ſeruitur oculis
diuitū. Inueniūt curioſi quo delectētur:
& nō inueniunt miſeri quo ſuſtententur.
Vt qđ ſaltē ſanctorū imagines nō reueremur,quibus utiq;

ipſum quod pedibus cõculcatur, ſcatet pauimētū? Sæpe
ſpuitur in ore angeli: ſæpe alicuiꝰ ſctōrū facies calcibꝰ tū-
dit trāſeūtiū: & ſi nō ſacris his imaginibꝰ, cur uel nō pcit
pulchris coloribꝰ? Cur decoras qđ mox fœdādū eſt? Cur
depingis qđ neceſſe eſt cõculcari? Quid ibi ualent uenu-
ſtæ formæ, ubi puluere maculant̄ aſſiduo? Deniq; qd hæc
ad pauperes: ad monachos: ad ſpūales uiros? Niſi forte
& hic aduerſus memoratū poetæ uerſiculū, propheticus
Pſal. 25. ille rñdeat? Dñe dilexi decorem domus tuæ: & locum ha-
bitationis glīæ tuæ. Aſſentio. Patiamur & hæc fieri in ec-
cleſia: qa etſi noxia ſunt auaris & uanis: non tñ ſimplicibꝰ
& deuotis. Cæterum in clauſtris coram legentibus fratri
bus qd facit illa ridicula monſtruoſitas, mira q̄dam defor
mis formoſitas, ac formoſa deformitas? Quid ibi immu-
dæ ſimiæ, qd feri leões, qd mõſtruoſi centauri, qd ſemiho-
mines, qd maculoſæ tigrides, qd milites pugnātes, qd ue-
natores tubicinātes? Videas ſub uno capite multa corpo
ra: & rurſus in uno corpe capita multa. Cernit̄ in quadru
pede cauda ſerpētis: illinc ī piſce caput quadrupedis. Ibi
beſtia p̄fert equū, caprā trahens retro dimidiā: hic cornu-
tū aīal equū geſtat poſteriꝰ. Tā multa deniq; tāq; mira di
uerſarū formarū ubiq; uarietas appet, ut magis legere li-
beat in marmoribꝰ quàm in codicibus: totūq; diē occu-
pare ſingula iſta mirando: quàm in lege dei meditando.
Pro deo ſi nō pudet ineptiarū: cur uel nō piget expēſarū?
Multa quidē & alia ſuggerabat addēda larga materia: ſed
auellit me & ꝓpria ſatis anxia occupatio, & tua frat Oge
ri nimis feſtina diſceſſio, q uidelicet nec morari diutius ac
q̄eſcis: nec abire tñ uis abſq; recēti opuſculo. Facio itaq;
qđ uis: & te dimitto, & ſermonē breuio. Præſertim qa uti
liora ſunt pauca in pace: quàm multa cū ſcādalo. Et utinā
hæc pauca ſcripſerim ſine ſcādalo. Eñuero uitia carpēs:
ſcio me offendere uitioſos. Põt tñ fieri uolente deo aliq-
bus quos me timeo exaſperaſſe, potius placiturū eſſe: ſed
ſi deſinant eſſe uitioſi: ſi uidelicet & diſtrictiores deſinant
eſſe detractores, & remiſſiores amputēt ſupfluitates. Si ſic
quiſq; bonū teneat qđ tenet, ut aliū aliud tenentem non
iudicet. Si qui occepit iam eſſe bonus, non inuideat me-
lioribus: & q ſibi uidetur agere melius: bonū non ſpernat
alterius. Si qui deſtrictius uiuere poſſunt: eos qui nõ poſ
ſunt nec aſpernentur nec æmulentur: & qui non poſſunt,
eos qui poſſunt, ſic mirentur: ut temere non imitentur. Si
cut enim non licet his qui maius aliquid forte uouerunt,
ad id qđ minus eſt deſcendere: ne apoſtatent̄: ſic non oī-
bus expedit de bonis minoribus ad maiora tranſire, ne-
præcipitent̄. Scio quippe nonnullos ab aliis & congrega
tionibus & inſtitutionibus ad noſtrū ordinē peruolaſſe,
pulſaſſe, intraſſe. Qui hoc quidē agendo & ſuis ſcandala
reliquerunt, & nobis nihilominꝰ attulerūt: dū quātū illos
ſua temeraria diſceſſione, tantum nos turbarunt ſua mi-
ſera conuerſatiõe. Et qm̄ ſupbe ſpreuerūt quod tenebant
& temere præſumpſerūt qđ nõ ualebāt: digno deꝰ exitu
eorum tandē patefecit ignauiā: quia & impudenter de-
ſeruerunt qđ imprudēter arripuerāt, & turpiter redierūt
ad id qđ leuiter deſeruerant. Cū enim clauſtra noſtra ſui
potius ordinis impatientia, quàm deſiderio noſtri expe-
tierint oſtendunt quod ſunt: dū à uobis ad nos, à nobis
ad uos inſtabili leuitate peruolantes, & nobis & uobis, &
omnibus bonis ſcandala faciunt. Quanquā ergo nonnul
los eorū nouerimus qui & fortiter deo authore cœperūt
& ipſo protectore fortius perſeuerant: ſecuriꝰ eſt tñ ut p
ſeueremus in bono qđ cœpimꝰ, quàm ꝙ incipiamꝰ ubi
non perſeueremꝰ: & hoc pariter oēs ſtudeamꝰ, ꝙ ſm apõ-
ſtoli conſiliū oīa noſtra in charitate fiāt? Hæc eſt noſtra
1. Co. 16. de noſtro & de ueſtro ordine ſententia: hæc noſtris & ue-
ſtris: hæc non de uobis, ſed uobis me ſolere dicere nullꝰ
meliꝰ mihi teſtis erit quàm uos: & ſi quis me nouit ſicut
uos. Quæ ī ueſtris laudabilia ſunt, laudo & p̄dico: ſi quæ
rep̄hendenda ſunt, ut emēdent̄, uobis & aliis amicis meis
ſuadere ſoleo. Hoc non eſt detractio: ſed attractio. Qđ ut
nobis à uobis ſemp fiat: oīno precor & ſupplico. Valete.

DIVI BENARDI ABBAtis ſuper euangelio: Ecce nos reliquimus omnia: Declamationes.

Prologus.

VT tibi delectiſſime præſentes exhortatiõis ſche
dulas deſtinarem: quæ ocioſa eſſe nõ patitur,
nimirum credens oia & oia ſperans, charitas
perſuaſit. Vbi ſane non tibi me propria tradi-
diſſe putes: nec tanquam noſtra ſuſcipias: ſed è multis ſer-
monibus patrū quorū digna ſatis laus eſt in eccleſia quæ
huic uidebantur apte negocio noueris decerpſiſſe ſenten
tias, & ſub unam utcunq; formulam redigendo cuiuſdam
copioſi declamatorii ſermonis inſtar hunc tuæ dilectioni
libellū edidiſſe. Hoc nimirū ſcribendi genus ad perſuadē
dum efficacius arbitrabar: qđ ſoleat amplius mouere le-
ctorem, uiuidas magis uoces, quàm mutos apices repræ-
ſentans. Cæterum quoniam ſuſpecta mihi ignorātia pro-
pria, ꝓpriaq; obliuio eſt: hortor & moneo ut ſiqua depre
henderis digna reprehenſione: aut ipſe ea corrigere ſtu-
deas, aut ſi id forſitan ex manſuetudine refugis & humili-
tate, mihi ſaltem quæcūq; te mouerint, nõ diſſimules ami
cabiliter intimare. Atq; id quidē de ſentētia dixerim. Nā
de uerbis: erit forſitan inuenire nonnullos ad quorum au
res ſi uenerint: ſubſannent ea, dicentes. Quis eſt iſte inuol
uens ſententias ſermonibꝰ imperitis? Verum nil tale mi-
hi ſuper tua reor eruditione uerēdum. Quippe & metum
hunc & pudorē ſuſpitione carēs charitas foras mittit. Af-
fectū magis (ni fallor) in his quàm uerba penſabit amicꝰ,
præſertim qđ non oſtentationis, ſed ædificationis edere
paginā cogitarim: optās magis (ſi poſſibile uideret̄) & ſi-
ne uerbis hæc imprimere cordi tuo. Faciat hoc q inuiſibi
liter operat̄ in cordibus electorū, & pia dignatiõe ſua ſuā
hanc uocē reputās, uocem ei uirtutis & efficaciæ largia-
tur. Agit enim quod poteſt operoſa dilectio: opportune
inſtans, fortaſſis & importune. Nulla ſane huic operi ido-
nea magis occurrit dignior ue materia quàm euangelica
lectio: ubi feliciſſimum illud Simonis & Ieſu eulogium cõ
tinetur. Hāc ergo ſuſcipe libuit, ſed exhortationis magis
grā quàm expoſitiõis: ut ſcilicet ex ea ſermonis occaſio ſu
meret̄. Sed & ſententiis breuibus deſtinguere ſtudui lectio
nem: ut diſtinctio ipſa faſtidium non admittat.

Sermo de uerbis euangelii. Dixit Simon ad Petrus Ieſum.

Mat. 19.
DIxit Simon Petrus ad Ieſum. Ecce nos
reliquimus omnia: & ſecuti ſumus te.
Fidelis ſermo & dignū omni acceptio
ne colloquiū Simonis Petri & Ieſu. Fa
miliaris ſiquidem & amica ſaluti obe-
diētia ē: ſed obediētia firma & ſtabilis,
quæ fundata eſt ſuper petram. Melior 1. Reg. 15
eſt enim obedientia quàm uictimæ: & acquieſcere nolle
ut peccatum ariolandi eſt. Vnde & uitæ quoque ipſe
ſaluator, prætulit hanc uirtutem, negligens magis ani
mam ponere, quàm obedientiam non implere. Poſtremo
& ipſum nomen Ieſu, quod eſt ſuper omne nomen, & in Phil. 2.
quo flectitur omne genu, aplo teſte: obedientiæ remune-
ratio eſt. Libet proinde ſacratiſſimo huic intereſſe collo-
quio: & intima cordis aure pcipere quæ dicunt̄. Arbitror
enim uerba lectionis huius ea eſſe de quibus ad immor-
talem ſpõſum à finibus terræ clamat eccleſia. Propter uer
ba labiorū tuorū ego cuſtodiui uias duras. Hæc nempe Pſal. 16.
ſunt uerba quæ cõtēptū mūdi in uniuerſo mūdo, & uolū-
tariā pſuaſere hoībꝰ pauptatē. Hæc ſunt quæ monachis
clauſtra replent: deſerta anachoretis. Hæc iquā ſunt uer- Exod. 12
ba quæ Aegyptū ſpoliant: & optima quæq; eius uaſa diri
piunt. Hic ſermo uiuus & efficax, conuertens aīas fœlici
æmulatione ſanctitatis, & ueritatis promiſſione fideli.
¶ Dixit enim Simõ Petrus ad Ieſum: Ecce nos reliquimꝰ
omnia. Bene, optime, & nõ ad inſipiētiam tibi. Nā & mū-
dus tranſit & concupiſcentia eius: relinquere hæc magis
expedit,

expedit, quàm relinqui. Ecce, inquit, nos reliquimus oia:
Pſal. 18. & ſecuti ſumus te. Nimirū quia exultauit ut gigas ad cur
rendam uiam, nec currētē ſequi poteras oneratꝰ. Sed nec
inutilis cõmutatio, pro eo qui ſuper oia eſt oia reliquiſſe.
¶ Nā & ſimul cū eo donant̄ oia: & ubi apprehenderis cū:
erit unus ipſe oia in oībus qui pro ipſo oia reliquerunt.
Oia ſane dixerim, non tantū poſſeſſiones, ſed etiā cupidi-
tates, & eas maxime. Plus enim cõcupiſcentia mūdi quàm
ſubſtantia nocet. Et hæc fugiēdarū cauſa diuitiarū præci
pua eſt, ꝙ aut uix aut nunquā ſine amore ualeant poſſide-
ri. Limoſa ſiquidē & glutinoſa nimis non modo exterior,
uerūetiā interior ſubſtantia noſtra uidet̄, & facile cor hu-
manū oībus quæ frequētat, adhæret. ¶ Age ergo qui re-
linquere uniuerſa diſponis: te quoq; inter relinquēda nu
merare memēto. Imo uerò maxime & principalr abnega
temetipſum, ſi deliberas ſequi eū qui exinaniuit ꝓpter te
ſemetipſum: pone grauiſſimā ſarcinā: pone aſinariam mo-
lam, terrenā molē, pone illa quinq; non hoīm plane iuga,
ſed boū: quæ tibi inſipiēter emiſti. Alioqn ſequi ſpõſum
& uenire ad nuptias ſpūales quinaria hæc preſſus & op-
preſſus corporis ſenſualitate nõ poteris. Sed & ſi nouiſſi
me ueneris & pulſaueris, minime ꝑfecto aperietur tibi: ſed
1. Cor. 9. reſpõdebit̄ de intus, ꝙ nõ ſit de bobus & aſinis cæteriſq;
iumētis inſipiētibus cura deo. An uerò cõparatū iumētis
eſſe quis dubitet hoīem qui ſibi iuga emerit iumentorū:
niſi ꝙ eo ſane ipſis quoq; iumētis conuincit̄ ſtolidior, &
beſtialior beſtiis cõprobat̄, ꝙ iuga neceſſitatis earum pro
pria ipe ſubeat uolūtate? Quod enim illis natura eſt, huic
culpa: dū tāquā unū ex his quæ ratione carent, ſine ratio-
ne degēs & ipſe ſub corporeis ſimiliter ſenſibus incuruat̄.
Sed quid cum iuga ſubiiſſe cauſamur? Arguamus magis
emiſſe. Illud eñ ſtoliditatis miſerandæ: iſtud extremæ de-
1. Tim. 5. mētiæ eſt. Dignus eſt operariꝰ mercede ſua. Nam ut mer-
cedē ꝓ opere tribuat, inauditū. Deniq; loquit̄ ſuper hoc
uerbo dñs per ꝓphetā, ſub typo mulieris fornicariæ ſcele
Ezec. 6. ra arguēs Iſraelis. Oībus, inquit, meretricibus dant̄ mer-
cedes: tu aūt dediſti mercedes cunctis amatoribus tuis: &
donabas eis ut intrarent ad te undiq; ad fornicandum: fa-
ctumq; eſt te contra cõſuetudinem mulierū in fornicatio
nibus tuis: & poſt te nõ erit fornicatio. In eo eñ ꝙ dedi-
ſti mercedes, & nõ accepiſti: factū eſt in te cõtrariū. Plane
& in eo qui iuga emit: contrariū fieri manifeſtū eſt. Quid
enī iuga emit, & iuga boum, cui iugū ſuaue gratis offer-
tur? Nam iugū Chriſti, iugū hoīs eſt: ſiquidē & Xp̄s hõ.
Nec mõ gratis tribuit̄, ſed & copioſa his q tulerint illud,
remuneratio eſt: ut à nemine nõ dico emi, ſed gratis ſuſti-
neri queat. Quid ergo miſer pro iugo boū diſtrahis aīam
tuā, q iugū Xp̄i ſuſcipiēs, emere poteras regnū dei merca
ri uitā, lucrifacere Xp̄m? Nam ſine iugo interim eſſe non
Iob. 5. potes: hõ nimirū qui natus es ad laborē. Sed graue iugū
Eccl. 40 ſuper oēs filios Adā: utiq; qui ſequunt̄ eū. Nā ſup eos q
Matt. 11. Xp̄m ſequunt̄: leue eſt & ſuaue. Poſtremò, ut cætera ſileā
cū ſine iugo eſſe non poſſint: quale hoc ipſum eſt eligere
potius q̄nq; quā unū? Quis eñ põt ſeruire q̄nq; dñis: ne-
Thren. 3 dū q̄nq; tyrānis: q̄nq; p̄donibus? Siq̄dē oculus meus dep̄
datur aīam meā. An non ſæpe aliud gula exigit: ad aliud
pruritꝰ auriū uocat? Sic & odoratꝰ & tactꝰ diuerſa impe-
rant, interdū forſitan & aduerſa: dum uterq; cõem ſibi ge
ſtit præripere ſeruum: & trahit ſua quēq; uoluptas. Vides
excuſationē hoīs q ꝓpterea Xp̄m nõ ſequit̄, ꝓpterea ſe ex
cuſat à nuptiis, ꝙ iuga boū emerit quinq;. ¶ Quid ſi eorū
laborē & dolorē cõſideres: ſi numeres iuga: qui uariis ſer
uiūt uitiis morū magis quàm corporū ſenſibus? Erit ꝑfe-
ctò inuenire iā hoīes qui multo magis in labore hominū
nõ ſunt: ſed longe ampliꝰ aliena ab hoīe flagella ſuſtineāt.
Erit inuenire emētes nõ modo quinq;, ſed pluſquā quin-
quaginta quinq; nõ plane iumētorū iuga, ſed dæmonū.
Cõtendūt ambitio & elatio cordis: altera nidū, altera fo-
ueam parat. Volare altera iubet, repere monet altera, cum
neutrum ꝑfecto ſit hoīs. Quis enim es tu ait hæc: qs uel o
ille uel ille eſt: aut quæ domꝰ patris eorū, ut eis in aliquo
cedas, ut reuerearis eos, ut aliquatenꝰ eis blandiaris? At
bonus ſermo bonū inuenit locū, ait, ambitio: & interdum
quoq; q ꝓdeſſe non poteſt, põt obeſſe: unde diſſimula pri
mum uinū bonum pone: donec ueniat hora tua. Auaritia
quoq; & appetitꝰ laudis ſibi inuicē aduerſant̄: & qđ hæc
cõgregat, hic diſpergit. Nec minꝰ cõtraria ſunt quæ ſimu
latio & puſillanimitas ſuggerūt: ipudētiæ impatientiæq;
clamoribus, & utraq; labor, & dolor, & afflictio ſpiritus.
¶ Hæc autē oia, ſimiliaq; ac diſſimilia mala, ex una radice
Pro. 30. pullularūt, ꝓpriæ. ſ. uolūtatis. Huius eñ ſanguiſuge duæ
ſunt inſatiabiles filiæ clamantes, affer, affer. Siquidem nec
animꝰ uanitate, nec uoluptate corpus aliq̄n ſatiat̄, ut ſcri-
Eccle. 1. ptum eſt. Non ſatiat̄ oculus uiſu: nec auris implet̄ auditu.
Fuge ſanguiſugā hāc: & oia reliquiſti. Hæc eñ oia trahit
ad ſe. Pone hāc: & iugū tam importabile quàm multiplex
abieciſti. Nõ eſt eñ dñs crudelis ad illā, nõ eſt tyrānus tā
impiꝰ & inhumanꝰ ſic urgēs ſeruulū, & nõ parcens. Fati-
gatū magis inſtigat: ſubditū p̄mit duriꝰ. Inquietū malum
Iob. 7. quod ſpiritui ſemp incubans, inexcogitabilia meditat̄. O
cuſtos hoīm, quare poſuiſti me cõtrariū tibi, & factus ſum
mihimetipſi grauis? Nullū mihi onus iportabilius: nulla
grauior ſarcina eſt. Factꝰ ſum mihi talētū plūbi: & reſedit
Zach. 5. iniq̄tas ſup illud. Sed audiā uocē ſolatii: audiā qd loquat̄
Matt. 11. magni cõſilii angelus. Venite, inq̄t, ad me, q laboratis &
onerati eſtis: & ego uos reficiam. Tollite iugū meū ſuper
uos: & inuenietis requiē aīabus ueſtris. Verū hæc alias,
Inueniet forte in nouiſſimis locum ſibi. Interim ſane fœ-
lices liquet eē, qui exonerati ſunt, & ſequūtur dñm expe-
diti. Arctiſſimū eñ nos foramē expectat. Si quē ſequimur
cõſequi uolumꝰ: per anguſtā condēnamus ingredi portā
neceſſe eſt. ¶ Quid tu camele gibbum quid tu pecunioſe
ꝑditoris loculos tollis? Nõ ſic impie, nõ ſic ingredieris.
Foramen acus, hmõi ſarcinas nõ admittit. Excuſant aliq
fortaſſe dicentes. Abrahā, Iſaac, & Iacob, cæteriq; ſancti
nūquid nõ terrenas diuitias habuiſſe legunt̄? Sufficit no
bis eſſe ſicut illi fuerūt: neq; eñ ſumꝰ nos patribus melio
res. Si culpabilis eſſet poſſeſſio diuitiarū: nūquā illi in di-
uitiis tantā à dño gratiā obtinuiſſent: aut tantam gratiam
cõſecuti, diuitias nihilominꝰ poſſediſſent. Quid reſpõde-
bimus nouis imitatoribꝰ ſanctorū ueterū? Imponāt certè
uitulos ſuper altare dñi: mactent arietes: hircos immolēt:
quia & hoc Abrahā fecit, & hic ritus patrū: qbus nõ mo-
do meliores nõ ſumus: ſed ne digni quidem ſoluere corri-
giam calciamētorū eorū. Sed hæc inquiūt ſtatū ultra nõ
habēt, ubi reuelata ē ueritas, trāſiere. Quid ſi ipas quoq;
ſanctorū diuitias tēporales, umbram fuiſſe diximus fu- 1. Cor. 10
turorū? In figura ſiquidē eis oia legimꝰ cõtigiſſe. Deniq;
quidni terrenas palā diuitias poſſiderēt ſancti & perfecti
uiri: cū ſola adhuc terrena palā promitterent̄ à deo? Sicut
enim ſacrificiis illis, ſic & diuitiis, carnalibus adhuc popu
lis diſpenſatio diuina morem gerebat: nimirū ut tanquā
paruuli paulatim à gentiliū ſecederent ritu: eadē quæ gē-
tes dæmoniis, dño immolātes: eadēq; & illi, ſed à dño non
à dæmoniis expectantes. Vbi ſane cæleſtis ꝓmiſſio ſonuit
ſpiritalia iam neceſſe eſt ſpiritalibus comparari, & mutari
ſacrificiū ſpe mutata. Nouerāt hæc quicūq; uel eo tempo
re fuere perfecti: ſed ex charitate populo cohærebāt, ut in
manifeſto quidē & agere eadē, & eadē quærere uiderent̄.
An forte uiolēta uidet̄ extorſio quod de umbra dicimus
& ſignificatione? Olim alter ſuper hæc ſcripſerat in hunc
modū. Nullus mihi opponat aurum tēpli Iudeorū. Tunc
eñ hoc fuit qñ ſanguis immolabat̄: qđ totum figura fuit.
Aurū ergo repudiemꝰ cū cæteris ſuperſtitionibꝰ Iudæo-
rum: aut ſi aurum placet, placeāt & Iudæi. Poſtremo non
multos legiſſe me recolo, aut nõ afflictos grauiter, aut nõ
grauiter in ipſa ſeculi huius proſperitate tentatos: forte
& periclitatos. Nimirum longe aliud eſt in luto aquarum
multarum diuiſi fundo maris iter carpere: terrena licite
poſſidendo: aliud ipſam quoq; nouis greſſibus undā cal-
care, omnia relinquendo. Sed tempori gratiæ prærogati-
ua hæc debebat̄. Petro nouū iter & noui typus itineris

ſeruabat. Antiquorū ſanè patrum diebus,donec in terris
uideretur & cōuerſaretur inter hoīes dn̄s maieſtatis,non
erat euāgelicæ forma perfectiōis,ſed ſpiritum dn̄i ſolo in-
terim ſpiritu ſequebant. At ubi uerbū caro factū eſt,& ha
bitauit in nobis:iam nobis in eo tradita eſt imago uitæ,&
conuerſationis exemplar:quod oporteat etiam corporali
ter imitari,ut utroqꝫ ſequentes ueſtigio,nō ulterius cum
Gen.32. patriarcha Iacob altero femore claudicemꝰ. Vbi enim au
diuimus,quia dictum ſit antiquis. Niſi quis renūciauerit
Luc.14. oībus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et
item. Si uis eſſe perfectus,uade & uende oīa quæ habes,&
da pauperibꝰ,& habebitis theſaurū in cælo,& ueni ſeque
re me. Neqꝫ id dicimꝰ tanquā ſaluari quis uel hoc tempo-
re nequeat ſi ſecus egerit:ſed ut gradū agnoſcat propriū,
& locū perfectionis:aut diſcipulatus officiū non uſurpet.
¶ Habent euangelia & perfectionis cōſilium,& remediū
Matt.6. infirmitatis. Nolite theſaurizare uobis theſauros ī terra:
Lucæ.9. hæc perfectio eſt. Siquidem filius hominis ubi caput re-
Actu.3. clinaret non habebat. Petro & Ioanni nec argentum nec
aurū erat. Paulus uictu ſimplici ueſtituqꝫ contentus hæc
ipſa labore manuū acquirebat. Sed nō oēs capiunt uerbū
hoc,ſicut nec conſilium caſtitatis. Quid dicitur populo?
Facite uobis amicos de mammona iniquitatis:ut cum de
Luc.16. feceritis,recipiant uos in æterna tabernacula. Verba dn̄i
ſunt,& quod loquitur tale eſt. Firma equidem ſtat immo
1.Tim.6 biliſqꝫ ſentētia,eos qui uolunt in hoc ſeculo diuites fieri
incidere in tētationē laqueūqꝫ diaboli:ſed quia miſereor
ſuper turbā,& ipſum quoqꝫ camelū (quod homo non po
teſt) per foramen acus traducere poſſum. Cauete ſaltem à
uerbo aſpero:qui laqueum uenantiū minime declinatis.
Veſtite nudū,egenū alite,uiſitate infirmum,ne forte audi
re contingat ſermonē durum, aſperum uerbum,auditio-
Mat.25. nem malā. Ite maledicti in ignem æternū:qui paratus eſt
Luc.16. diabolo & angelis eius. Facite uobis amicos de mā mona
Lucæ.6. iniquitatis,ac ſi manifeſtius dicat. Væ uobis diuites,qui
habetis cōſolationē ueſtrā. Attamen unum iam ſupereſſe
uidetur. Cōmunicate eam pauperibus,quorū eſt regnum
dei:ut cum uenerit hora eorū,reminiſcant: & deficientes
uos recipiant in tabernacula ſua, & conſolationem ſuam
quam modo prudenter expectant,dum ueſtrā ipſi præripi
tis,miſericorditer cōmunicent deſolatis. Menſuram enim
Luc.6. bonā,& coagitatā,& ſupereffluentē,dabūt in ſinus eorū.
Eſai.28. nec erit illud palliū breue,quod duos operire non poſſit:
aut ſtratū coanguſtatum,unde decidat alter. ¶ Hinc eſt ꝙ
dotatas & ditatas uidemus eccleſias à potentibus & diui
tibus huius ſeculi:qui in operibꝰ bonis diuites,iuxta euā
Luc.16. gelii admonitionem,amicos ſibi facere ſtuduerūt de mam
mona iniquitatis:à quibus in æterna tabernacula recipi-
antur. ¶ Quidni ſperarēt ab his recipi qui claues uiden-
tur habere? Sed heu data eſt ipſa prouidentia eorū in oc-
caſionem carnis:& qui ſibi pariter atqꝫ aliis in cælo taber
nacula æterna parare debuerant, in terra coniungunt do
mū ad domū,& agrum copulāt agro. Quis rapuit ab ore
apoſtolorū temporis huius uerbū gratiæ,fiduciæ uerbū:
Eſai.24. ecce nos reliquimus oīa,& ſecuti ſumus te? Ecce enim ut
populus,ſic ſacerdos. Similiter uolunt in hoc ſeculo fieri
diuites:ſimiliter imo abundantius ſuam hic præripiūt cō
ſolationem. Similiter amicis egent & ipſi ut in aliena ſal-
tem tabernacula ſuſcipiantur:utpote propria non haben
Matt.5. tes. Btī eñ pauperes ſpū:qm̄ ipſorū eſt regnū cælorū. Cæ
terū hoībus qui perfectionis obtinēt locū:dignitate pol-
lent:authoritate præeminēt: fungunt officio:an iter hæc
infirmitatis & imperfectionis quā uſqꝫ adeò diffitentur,li
ceat ſaltem ſperare remediū, ipſi hinc quoqꝫ ſint iudices.
Nā ꝙ minime deceat,manifeſtum eſt:nobis ſanè liceat uel
audire dicentē. Si ſal infatuatū fuerit:in quo ſalietur? Ad
nihilū ualet ultra niſi ut mittat foras,& conculcetur. Sed
Matt.5. & presbitero cui forſitan derogare timebūt, qm̄ ſanctus
eſt,uti liceat ſolita ſpūs libertate:nulli blādiri:palpare ne-
minem: ſed nude nudam promere ueritatem. ¶ Clericus
inquit qui partem habet in terra, non habebit partem
i cælo. Itēqꝫ clericꝰ ſi quippiā habuerit præter dn̄m:pars
eius non erit dn̄s. Verbi gratia:ſi aurū,ſi argentū,ſi poſ-
ſeſſiones,ſi uariā ſupellectilem: cum iſtis dn̄s pars eius fie-
ri non dignat. ¶ Videtur & ſanctus Dauid cauterio graui
inurere quoſdam:ipſi uiderint quos hæc parabola tāgat.
In labore,inquit,hoīm nō ſunt: & cum hoībus nō flagel- Pſal.72.
labunt,ideo tenuit eos ſupbia. Habēt eñ ſingula quæqꝫ
genera hoīm laboris aliqd:aliquid uoluptatis. Sed aduer
tere eſt prudentiā aliquorū,& mirari quemadmodū nouo
inter hæc artificio diſcernētes, & abinuicē ſequeſtrantes
ea,totum qd delectat eligūt & amplectuntur:quod mole
ſtū eſt,fugiūt & declināt,cum militibꝰ nēpe ſupbiæ faſtus
amplam familiā,& nobiles apparatꝰ,equorū faleras, acci-
pitres,aleas & ſimilia quæqꝫ frequentant,aliqui fortè & de
pendētes à collo rubricatas murium pelles ornatos thala
mos,balnea, & mollitiem omnem atqꝫ gloriam ueſtium à
mulierculis mutuant. Caute oīno loricæ pōdus,& inſom-
nes in caſtris noctes,incertaqꝫ diſcrimina præliorum,mu
liebrem quoqꝫ uerecundiā & diſciplinā, aut ſi quid aliud
ſexus ille laboris habere cernitur,declinātes. Sudāt agri-
colæ,putant & fodiunt uinitores, & qui inter hæc torpēt
ocio, accedente fructuū tpe innouari ſibi horrea iubent,
& promptuaria eorum plena: utinā non præ illis:utinam
uel cum illis uiuūt tritico,bibunt uuæ ſanguinē meraciſſi
mū,parū eſt,impinguant,& dilatant adipe frumēti. Her-
barū uiribꝰ pegrinū mutuant uina ſaporē,& addit oleum
camino. Sed cōſidera & negociatores. Circūeunt mare &
aridā,in labore corpis, & periculo uitæ piſturas ſibi diui-
tias congregantes. Dura ſūt hæc:caueāt prudētes noſtri
dulces interea capiāt ſommos:ne dicā in ſtratis laſciuiant
ſuis. Erit tn̄ inuenire in die feſto graues uaſis aureis & ar-
genteis miniſtrorū dextras:refertas uariis opibꝰ māticas,
perticas oneratas,& in ſcriniis tam multiplices loculos,ut
ſi menſas adhibueris,nūmularios putes. Quid fabros aut
cemētarios cæteroſqꝫ eiuſmodi oparios neceſſe eſt nume
rare? Victum ſibi multo labore quærunt:illi madent deli-
ciis:copiis affluunt ocioſi. An nō merito tales poeta ſub-
ſannet. Ne cū fortè ſuas repetitū uenerit olim Grex auiū
plumas:moueat cornicula riſum Furtiuis nudata colori-
bus. Magis aūt magnꝰ ille ꝓpheta & plus quàm ꝓpheta Lucæ.3.
terribiliter increpat,dicēs. Genimina uiperarū qs demon
ſtrauit uobis fugere à uentura ira? Vbi eñ ſunt pniæ fru
ctus? Cū cæperint reſurgere hoīes unuſquiſqꝫ in ordine
ſuo,ubi putas generatio iſta locabitur? Si ad milites for-
tè diuerterint:exufflabūt eos:ꝙ minime ſecū laborem aut
pericula tolerarint. Sic agricolæ: ſic negociatores: &
ſinguli quiqꝫ ordines hominum à ſuis eos ſimiliter arce-
būt finibꝰ:utpote qui in hoīm labore non fuerint. Quid
igit reſtat:niſi ut quos omnis ordo repellit pariter & accu
ſat:eum ſortiantur locum ubi nullus ordo ſed ſempiternꝰ
horror inhabitat? ¶ An forte ad electionē clerici audeant
aſpirare? Magnus eñ uerè eorū locus in regno dei:& bo
num ſibi, ſed qui bene miniſtrauerint, gradū acquirunt.
Ceterū ſuus & ipſis nec modicus labor eſſe uidetur:& di-
cebat qui plus omnibus laborauit. Qui non laborat non
manducet. Et Petro dictum eſt, Simon Ioannis amas me?
paſce oues meas. Idemqꝫ tertiò repetitum. Tertio dictū
paſce, nec mulge ſeu tonde uel ſemel additum eſt. Speret
ergo diſcipuli locū, gradum miniſtri:q dominicum paſce
re gregem ſatagit,quàm tondere:paſcere uerò tripliciter
exēplo cōuerſationis:uerbo ꝑdicatiōis:fructu orationis.
Et paſcere ad mandatum Chriſti: ut nemo ſibi hūc ſumat
honorē:ſed q uocatꝰ fuerit à deo tanquā Aaron. Per eum
nempe ſi quis introierit,ſaluabitur,& inueniet paſcua. Si
uerò aſcenderit aliunde:planè fur eſt,& latro. Atqꝫ utinā
uel quærat iā inter diſpēſatores,ut fidelis qs inueniatur.
¶ Nemo tamē idignetur nobis: aut moleſte accipiat quæ
dicuntur. Si ſanctus eſt, & minime ſibi conſcius horum, Ezec.12.
cōgratulamur ei:doleat & ipſe nobiſcum in pluribꝰ hæc
inueniri. Nec enim reuelamus nūc occulta dedecoris:nec
parietem fodimꝰ ut abominatio maior appareat: nullum
adhuc de

adhuc de fornicatione fecimus uerbum:quāuis & hæc in
multis etiā & multipliciter regnet: qui puritatis authori
impuro corde & corpore miniſtrātes, non uerentur ſtare
Dan.13. angelū dn̄i qui ſecet medios & diſperdat: ſed oīno audēt
agni immaculati ſacras contingere carnes:& intingere in
ſanguine ſaluatoris manus nefarias,quibꝰ paulò ante car
nes prohdolor meretricias attrectarūt: ſic altaria circūire
ſic frequētare pſalmos: cum & eiuſmodi laus execrabilis,
& oratio ſit in peccatum. Sed nec eorum ſacrilegia recen-
Pſa.108. ſemus:qui diligunt munera,ſequuntur retributiones,uē-
dunt ſacramenta,iuſtitiam produnt,quorum guttur nec-
dū traxit ad laqueū, necdū præfocauit fauces uerbū blaſ-
Mat.26 phemiæ,uox ſacrilega,ſermo nequā. Quid uultis mihi da
re,& ero uobis eū tradam? Videmus hæc omnia,ſed quo
dammodo non uidētes:quippe quibus nec flagellum eſt,
nec ille comedens zelus. Manifeſta loquimur:& quæ uix
aliqui erubeſcant. Poſtremò & nos in clero fuimus:liceat
1.Cor.1. uel noſtra ſcrutari. ¶ Videte uocationē ueſtram,ait uoca-
tus apoſtolus. Conſideremꝰ & nos an uocati uenerimus,
& uocati à deo:cuius nimirum hæc uocatio eſt. Nec com-
munem modo uocationē dixerim,qua ſanè iuxta eundem
Rom.8. apoſtolum,quos prædeſtinauit,hos & uocauit. Si quis uo
uocauerit nos in honorē cleri:conuenire uelim conſcien-
Eſa.40. tias ſingulorū:ut ſm̄ præceptū dn̄i,ad cor Hieruſalem lo-
quar. Huic enim paruulo adhuc,aut forſitā necdū nato,
eccleſiaſtica iam beneficia prouida ſanè parentum ſolicitu
do parabat. Hūc nos inquiens illi uel illi tradamꝰ epiſco-
po:apud quem habemus gratiam,aut cui forte ſeruiuimꝰ
ut ditetur de bonis domini:nec in tot liberos noſtra diui-
datur hæreditas. Illū præpoſitus aut decanꝰ ut ſibi ſucce-
deret,pluſquam materno educauit affectu:in deliciis enu-
triens,& delictis. Ille dignꝰ archidiaconatu, utpote filiꝰ
principis:magis autem ſi ſit epiſcopi conſobrinꝰ,in quo
nimirū tota eſt epiſcopata progenies. Aliꝰ undiqꝫ circuit
ſedulus explorator:blanditur,obſequitur,ſimulat,& diſſi
mulat:miſeraqꝫ ſibi ſuffragia mēdicare non erubeſcit:ma-
nibus & pedibus repens,ſi quo modo tandem aliquando
ſeſe ingerere queat in patrimoniū crucifixi,& bona domi
ni quæ ſola ex omnibꝰ hodie inueniūtur expoſita. Nimi-
rū peregrè profectꝰ eſt:ſed ī plenilunio forte,ut ſua diſtri-
cte repetat redditurꝰ. ¶ Quis ea intentiōe gradꝰ eccleſia
ſticos & miniſteria ſanctuarii quærit,imo quæritur (quæri
nempe,quem quærere ipſe debuerat) ut ſine curis ſeculi,
in ſanctimonia cordis & corporis illuminandꝰ accedat ad
dominū, & ſuam pariter ac proximorū operatur ſalutem
orationis ſtudio deditus, & uerbo predicationis? Nam
ſi eos eo quærit aut tenet animo,eoqꝫ intuitu,ut huiꝰ ui-
tæ habeat neceſſaria,euangelizat ut manducet,& peruer
ſo nimis ordine:cæleſtibus terrena mercatur. Quam cer-
tè dignius ampliuſqꝫ cōſentaneū rationi,ut pro carnali ui-
ctu carnalia magis opera & negocia exerceret, nec fieret
inuerſor rerū,aut inhonoraret miniſteriū ſpiritale? Sed
modico eſt natura contēta:nec multi ſola in his neceſſaria
quærunt:quippe minori facile ſatis obtinenda periculo.
Honorati incedere uolunt:placere ſtudent hominibꝰ: de
lectari & ſuperbire:& huic ſeculo per omnia conformari.
Audi quærelas domini:quid ſuper hac tanta hominū te-
meritate loquatur patiens redditor:pœnitentiam cupiēs
Oſee.8. quàm uindictam: Ipſi,inquit,regnauerunt, & non ex me:
principes extiterunt:& ego non uocaui eos. ¶ Vniuerſos
ſiquidem in ordinibus eccleſiaſticis,cæteriſqꝫ ad ſanctua-
rium pertinentibus honorem quærentes propriū:aut di-
uinitas,ſeu corporis uoluptatem: poſtremo quæ ſua ſunt
non quæ Ieſu Chriſti:manifeſte prorſꝰ & indubitāter:nō
ea (quæ deus eſt) charitas, ſed aliena à deo & quæ omniū
radix malorū,cupiditas introducit. Quid iſtud temerita-
1.Tim.6 tis, imo quid inſaniæ eſt? Vbi timor dei,ubi mortis me-
moria,ubi gehennæ metus,& terribilis expectatio illa iu-
dicii? Sponſa nec cubiculum nec cellam ingredi niſi rege
Canti.1. introducēte præſumit:tu irreuerenter irruis nec uocatus
nec introductꝰ? Trahe me poſt te,ait illa,in odorē unguē
torum tuorum currimꝰ,nunc autem trahit ſua quenqꝫ uo
luptas:& odorem turpis lucri ſectantes, quæſtū æſtimant 1.Tim.6
pietatem: quorum certa eſt damnatio. ¶ Verum etſi irre-
prehenſibilis uideatur ingreſſꝰ, & intentio caſta,nihil ne
ultra timendū eſt? Timendū quidem:& maxime. Neqꝫ eñ Galat.3.
quicūqꝫ ſpiritu cœperint,etiam ſpiritu cōſummantur:ſed
carne nonnulli. Deniqꝫ & Saul princeps conſtitutus à do 1.Reg.9.
mino,& Iudas non ab alio electꝰ in apoſtolū memoratur.
¶ Nonne ego (inqt) uos duodecim elegi,& unꝰ ex uobis Ioan.6.
diabolus eſt? Vtinam in duodecim unus hodie Petrus,
unus qui reliquerit omnia,unus qui loculis careat inue-
niatur. Vnus (inqt) ex uobis diabolus eſt. A duobꝰ utiqꝫ
bolis diabolus dicitur,& Iudas non loculum,ſed loculos
habet. Vtinam ſaperes miſer & intelligeres cum theſauro
pecuniæ theſaurum iræ pariter cumulari,utinam nouiſſi-
ma prouidēs animaduerteres facile per foramen acꝰ trāſi
turos non diuitiarū cumulos,ſed delictorum. Nihil enim
intulimus in hūc mundum:haud dubium quia nec aufer- 1.Tim.6.
re quid poſſumus. Sanè argentū & aurum nonnihil eſt:ſi-
bi utrūqꝫ retinet mūdus. Inexorabilem conſtituit ianito
rem:foramen anguſtum eſt:nihil ex omnibus aſportare li-
cebit. Nam peccatum quoniam nihil eſt,nulla poteſt fora
minis anguſtia retineri. Solum hoc te ſequitur quocūqꝫ
ieris: quacunqꝫ intraueris, pellem hanc non depones. Luc.12.
¶ Quæ autem paraſti inſipiens,cuius erūt? Væ,uæ,in do
mo dei horrendū uidemꝰ. Quid, niſi idololatras miniſtrā Colo.3.
tes? Mentior ſi non idolorū ſeruitus auaritia eſt:ſi non Phili.3.
quibuſdam etiam uenter ſuus factꝰ eſt deus ſuus. Quod
enim quiſqꝫ præ cæteris colit,id ſibi deū conſtituiſſe pro-
batur. Quantos ſanè uidimꝰ qui diligunt munera:ſequū
tur retributionem? Quātos qui Chriſto domino non ſer Mat.24
uiūt,ſed ſuo uentri? Quis putas eſt fidelis ſerꝰ & prudēs
quem conſtituit dominꝰ ſuper familiam ſuam,ut det il- Ioan.4.
lis eſcam in tempore? Quæris forte quam eſcam? Meus Pſal.29.
(inquit) cibꝰ eſt ut faciam uolūtatem patris mei. Nimirū
uita in uolūtate eiꝰ:qua qdem nec paſci ipſe,nec alios pa-
ſcere poterit,niſi fidelis ſit & prudēs,ut eam & intelligat
& diligat,diligat autem fortiter,diligat & feruenter. Quā
do enim excuſare ignorantia poſſit hominem qui ſe magi
ſtrum infantium,doctorem inſipientiū profitetur? Igno- 1.Co.14.
rās utiqꝫ ignorabit:imo & multos ignorare faciet & igno
rari. Quid eñ piculi ſit ubi nō īuenit paſtor paſcua,igno
rat dux itineris uiam,uicariꝰ neſcit domini uolūtatem:ec
cleſia quotidie multipliciter & miſerabiliter experit. Eſt
enim ut ſanctiſſima,ſic & ſacratiſſima res uolūtas dei,& oc 1.Cor.7.
cultū omnino conſiliū,de quo & apoſtolꝰ gloriat. Puto, 1.Cor.2.
inquiens,ꝙ & ego ſpiritū dei habeam. Vnde & ipſa ueri-
tas:nemo ſcit quæ ſunt in homine:niſi ſpiritꝰ hoīs q eſt in
ipō. Sic & quæ dei ſūt, nemo nouit niſi ſpūs dei q ī ipō eſt.
Vtilis proinde lectio, utilis eruditio eſt: ſed multo magis 1.Ioā.2.
unctio neceſſaria:qppe quæ ſola docet de omnibꝰ. Vnde
autem ſcire uidebit quæ ſit uolūtas dei bona, & benepla-
cens, & perfecta: qui nec pulſare,nec quærere,nec petere
conſueuit:q donec alienarū curam ſuſciperet animarum:
nunquā ſuæ geſſiſſe curam, ſed in uano eam uiſus eſt acce
piſſe? Atqꝫ utinā uel tūc curaret ſuā,ut meā quoqꝫ poſtea Matt.7.
curaturum ſperare liceret, & de ſuo prius oculo feſtucam
eiiceret,ut de meo uideret eiicere trabē. Nā de his quidē
qui & ubi forte intelligūt dn̄i uoluntatē, negligūt tamē,
& quātū præualēt aduerſant ei:qui dederūt manꝰ morti,
& cum inferno iniere fœdus,ut odiētes bonū, adhærētes
malo,parati ſint gratis cōſentire pctō,fouere malitiam,fa
uere iniqtati:qm̄ odibiles deo, & mūdo execrabiles eſſe
cōſtat,meliꝰ eſt ſilere quàm loqui. ¶ Sanè nemo repēte fit
turpiſſimus:& uix aliqs in hunc affectū neqtiæ niſi praua
cōſuetudine pertranſiuit. Sūt eñ infirmi & tepidi amato
res iuſtitiæ:quibꝰ aut uigor,aut feruor deeſt,aut fortaſſis
uterqꝫ cum uterqꝫ ſit ſummopere neceſſarius,inter proſpe
ra quippe & aduerſa uerſanti. Etenim uigoris eſſe digno
ſcitur nequaquā cedere tribulationi, ſed ꝓ iuſtitia pſecu-
tionē uiriliter ſuſtinere,ſic feruori uidet attribuendū nullis